

naše vezi

MAREC 2015

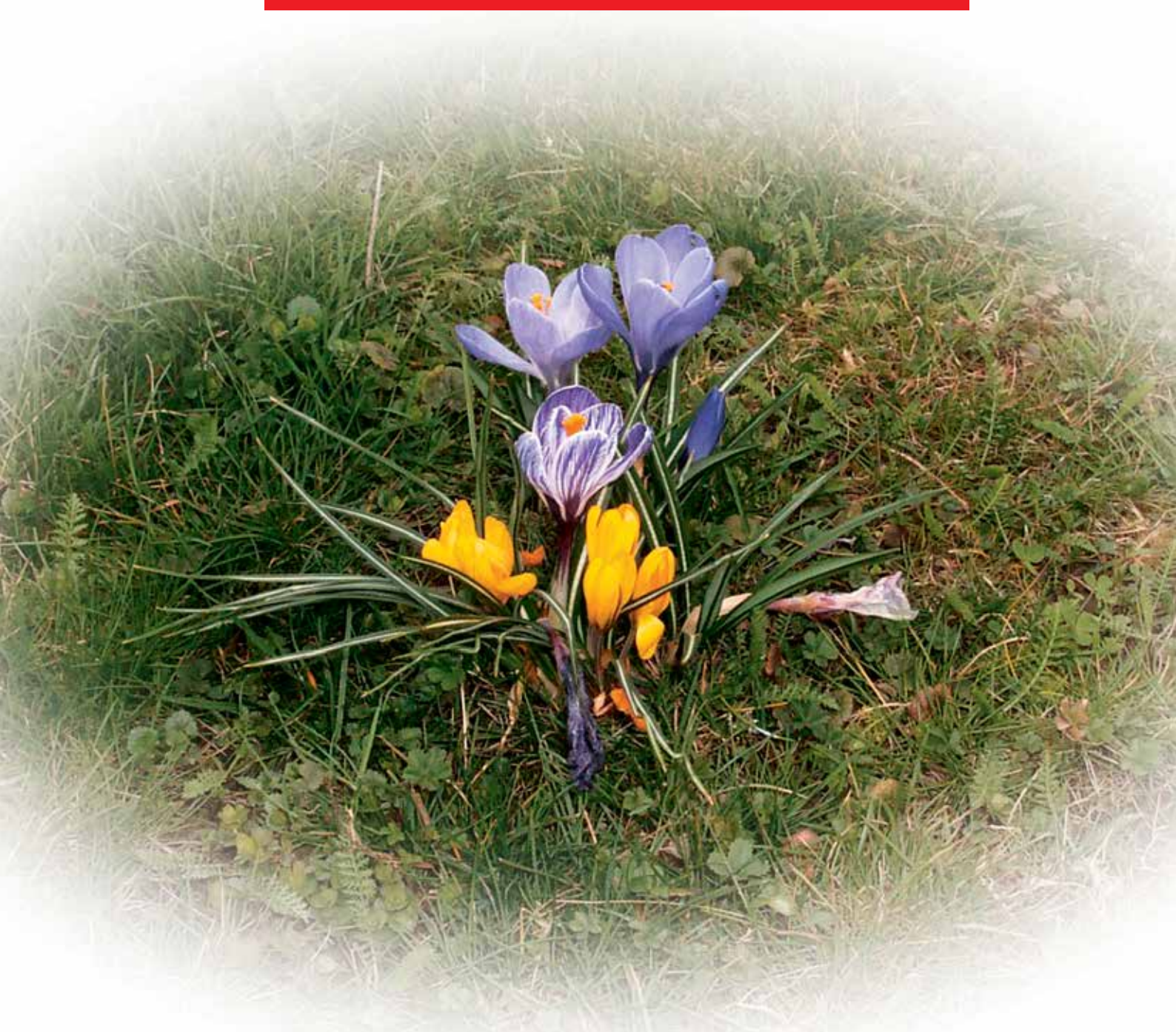
INTERNA IZDAJA, št. 62

ZDVI SLOVENIJE, Hacquetova 4, 1000 Ljubljana

Poštnina plačana pri pošti 1102

ZVEZA DRUŠTEV
CIVILNIH
INVALIDOV VOJN
SLOVENIJE

*Kakor jutranja meglica
je zacvetela češnja lepotica.
Pod češnjo trata
je trobentic zlata.*

Jure Murn

naše vezi

VSEBINA 62. ŠTEVILKE

aktualno

- 3 skupščina zdvis
- 5 45 let zdvis
- 6 zbori članov vi
- 6 civ in soška fronta

v razmislek

- 8 varstvo osebnih podatkov

gradili so naša društva

- 10 slavko kobal

iz naših društev

- 11 civ na obisku članov v prekmurju
- 11 praporščak marjan mauko
- 12 delo andreja šaleharja
- 13 prostori z dostopom za invalide
- 14 nagelj razstavlja
- 14 dvi celje ima nove prostore
- 15 100 let cvetke gregorič
- 15 utrinek iz čateža

naše zgodbe

- 16 nogo dol, pa gor v hrib

šport

- 16 športna tekmovanja zdvis

obveščamo

Izdajanje glasila omogoča
Fundacija za financiranje
invalidskih in humanitarnih
organizacij Slovenije.

IZDAJATELJA:

Zveza društev vojnih invalidov Slovenije in
Zveza društev civilnih invalidov vojn Slovenije

UREDNIŠTVO:

ZDVI SLOVENIJE, Hacquetova 4,
1000 Ljubljana, tel.: 01 300 69 69

GLAVNA UREDNICA:

Aleksandra Kerin-Kovač

ČLANI UREDNIŠKEGA ODBORA:

Vladimir Pegan, Nataša Kogoj, Zdravko Zore,
Vesna Tripkovič

OBLIKOVANJE: Lupa design

TISK: ITAGRAF d.o.o.

Drage bralke in dragi bralci!

Koliko ljudi ve, kdo smo? Ali bolje, koliko je tistih, ki razpolagajo s podatki o nas, za katere ni razloga, da bi jih morali imeti, hkrati pa se jim niti ni bilo treba posebej potruditi za to, da bi jih pridobili. Tudi za to, ker jih nehote sami dajemo na vpogled. To je negativna posledica digitalizacije, sveta, ki je postal »računalniški«, sveta, v katerem v vsakem trenutku, od koder koli dostopamo do vsega, česar se v nekem trenutku domislimo.

Da se razumemo, tole moje pisanje ni svarilo pred nevarnostmi širine in svobode svetovnega spleta in dostopnosti do informacij, ki ju z vsem srcem zagovarjam in pozdravljam. Želela bi opozoriti na to, da se v takšne situacije pogosto, predvsem nehote in morda zaradi premalo znanja, zapletamo sami. Pogosto je razlog, da se informacija, ki je ne želimo deliti z vsemi, znajde tam, kjer je ne želimo, ta, da smo zaradi neizkušenosti in nevednosti zaupali napačnim ljudem, a še pogosteje, in to je resnica, ki jo je treba poudariti, pa smo za to krivi čisto sami.

Izgovori tipa, da smo prestari za spletne dejavnosti, danes na žalost več ne vzdržijo. Skoraj nemogoče je poslovati z bančnim računom, dostopati do vlog za zdravstvena in druga potrdila, ki jih potrebujemo, ne da bi si pri tem pomagali z internetom in informacijami, ki so na njem. Pred nekaterimi okenci so tako čakalne vrste preteklost, a kaj, ko nam veselje ob tem pogosto uniči mrki obraz uslužbenca, ki mu ni jasno, zakaj želenega nismo poiskali in naročili preko interneta. Ker, da je hitreje in za vse udobneje. Da smo prestari? Neveščiči? Hej, saj imate vnuke, otroke, ki vam lahko pomagajo, mi izkušnje opisujejo moji nekoliko starejši prijatelji.

Tovrstni pomisleki ne pomagajo več, zato se je treba o tem, kako v digitalnem, internetnem svetu zaščititi svojo zasebnost in svoje osebne podatke, ki jih nepridipravi z velikim veseljem in predvsem z veliko domiselnostjo želijo izvabiti iz nas in izkoristiti za lastno dobrobit, izobraziti. Zato vas vabim k branju izvlečka iz brošure objavljenem v tej številki Naših vezi, ki so ga ob dnevu varstva podatkov izdali v uradu informacijskega pooblaščenca, kjer lahko iz prve roke izveste nekaj osnovnih in enostavnih pravil o zaščiti pred nepridipravi na spletu.

Danes življenja ni brez gesel. Večina vas s svojimi prihranki razpolaga s pomočjo bančne kartice in nepogrešljive pin kode, mar ne? Koliko vas je še vedno takšnih, ki svojo pin kodo na majhnem papirčku prenašate kar ob bančni kartici v denarnici? Morda celo nalepljeno na kartico, kot v enem primeru, ki ga poznam? Je vaš pin vaš rojstni datum? Ste zdaj zardeli? Upravičeno.

Tudi drugo spletno bančno poslovanje je postalo del vsakdanjega življenja, ki se mu niti v zrelih letih ne moremo več izogniti. Upokojeni in neveščiči se najpogosteje za pomoč obrnejo k otrokom in vnukom, ki jim pomagajo nastaviti povezavo, urediti certifikat in ... določiti geslo. Hitro, dvignite roke tisti, ki do svojega bančnega računa dostopate z geslom »babi«, »dedi« ali mešanico imen vaših vnukov. »MajaLukaMiha123«? Mogoče z imenom živalskega ljubljence? »Piki222«?

Žal je pri poslovanju na spletu tako, da smo za varovanje naših podatkov in s tem naše zasebnosti odgovorni sami. Zato se zaščitite. Ne vpisujte svojih podatkov kar v tri dni, domislite se gesla, ki ga ne bo mogel ugotoviti vsak sosed, ki vsaj malo pozna vaše navade. Skušajte se domisliti gesla, ki si ga boste lahko zapomnili, a ga drugim ne bo enostavno ugotoviti (ne vaš rojstni dan!!!) in nikoli, res nikoli ne vpisujte osebnih podatkov na spletne strani, če niste popolnoma prepričani, da veste, komu jih boste poslali.

Za lastno varnost moramo veliko narediti predvsem sami. Srečno!

Aleksandra K. Kovač
urednica Naših vezi

21. SKUPŠČINA ZVEZE DRUŠTEV VOJNIH INVALIDOV SLOVENIJE

Zveza društev vojnih invalidov Slovenije je 26. marca 2015 v Ljubljani imela 21. redno skupščino, ki je bila tudi programsko-volilna.

Skupščine so se udeležili pooblaščen predstavniki vseh petnajstih društev vojnih invalidov.

Vodil jo je Stane Mele, člana delovnega predsedstva pa sta bila še Janja Žagar in Janez Štrbenc. Skupščina je sprejela poročilo o delu ZDVIS in finančno poročilo za leto 2014.

V poročilu o delu v mandatnem obdobju in v letu 2014 je predsednik ZDVIS Janez Podržaj ocenil, da je zveza tudi v mandatnem obdobju od 2011 do 2015 uresničevala svoje poslanstvo zastopanja in uresničevanja skupnih interesov vojnih invalidov in drugih upravičencev po zakonu o vojnih invalidih. Z izvajanjem posebnih socialnih in drugih programov ter z drugimi aktivnostmi je dosegla temeljne cilje in realizirala vse pomembnejše naloge iz programov dela zveze za to obdobje.

Zveza je zastopala interese vojnih invalidov, a kljub temu je zakon o uravnoteženju javnih financ vojnim invalidom trajno odvzel pravico do zdraviliškega in klimatskega zdravljenja in uzakonil izplačevanje invalidnin za nazaj. Zaradi slednjega je ZDVIS skupaj z Zvezo društev civilnih invalidov vojn Slovenije sprožil upravne postopke. Prizadeti vojni invalidi so podali pritožbo na upravno enoto, nato na ministrstvo za delo in nato na upravno sodišče. Po zavrnitvah bosta zvezi pripravili tudi vlogo za ustavno sodišče.

Predsednik je posebej poudaril, *»kako žalostno in ponižujoče za vojne invalide je, da se v zadnjem času energija izgublja za ohranjanje pravic in se skorajda ne pristaja na njihovo izboljševanje.«* *»Vsekakor bomo pri tem vztrajali, kar so nam svetovali tudi predstavniki žrtev vojnega nasilja iz drugih držav,«* je še dejal.

V nadaljevanju je predsednik povzel realizacijo nalog zveze v letu 2014:

- izvedeno je bilo tradicionalno 15. srečanje vojnih invalidov, ki je bilo 31. maja v športni dvorani v Medvodah. Podan je bil predlog, da se naše srečanje poimenuje DAN VOJNIH INVALIDOV, kot ga imajo tudi sorodne organizacije,
- predstavniki ZDVIS so se redno udeleževali spominskih in drugih prireditev, na katere vabita Zveza koroških partizanov in Zveza vojnih invalidov NOV Furlanije in Julijske krajne Trst,
- zveza je organizirala in izvedla športne igre vojnih invalidov v Slovenj Gradcu in prvenstva ZDVIS,
- predstavniki zveze so sodelovali na 23. zasedanju stalnega evropskega komiteja (SCEA) SFV, ki je bilo v juniju 2014 je na Cetinju v Črni gori. Zveza je sodelovala pri pripravi poročila o delovanju veteranskih organizacij v Republiki Sloveniji za obdobje 2011 - 2013, ki je bilo predloženo komiteju.

V poročilu je bil predstavljen tudi pravni položaj in pravice vojnih veteranov in žrtev vojne v RS, ki jih urejajo tako imenovani vojaški zakoni. V poročilu je navedeno, da veteranske organizacije obžalujejo zmanjševanje z ustavo zagotovljenih pravic. Predstavniki veteranskih organizacij iz Slovenije so opozorili na neprimernost različnega obravnavanja med posameznimi kategorijami veteranov, vojnih invalidov in žrtev vojnega nasilja ter internirancev in njihovih svojcev. Poročilo je komitee soglasno in brez dodatne razprave sprejel. V neformalnih pogovorih so številni predstavniki drugih držav izrazili začudenje nad ravnanjem slovenske države in pristojnih ministrstev. Enako mnenje je bilo tudi mnenje žal že pokojnega predsednika SFV Hamida Ibrahima. Predstavniki slovenske in nekaterih drugih delegacij, ki so na zasedanju zastopali veterane in žrtve vojnega nasilja, so bili enotnega mnenja, da je nujno potrebno z vlada oz. ministrstvi, ki so zadolžena za to problematiko, najti rešitev za odpravo diskriminatornega obravnavanja določenih kategorij upravičencev. Še posebej je to treba storiti v Sloveniji in ji s tem povrniti ugled, ki ga je pred tem uživala kot država z dobro urejeno zaščito vseh skupin upravičencev.

- Zveza je začela pogovore z ustreznimi organi za sprejetje predpisov o povračilu škode tistim, ki so med služenjem vojaškega roka postali invalidi ali se jim je poslabšalo zdravstveno stanje. S tem se želi popraviti sistemsko kršitev človekovih pravic, ki jih priznava tako Ustava Republike Slovenije, kot tudi Evropska konvencija o varstvu človekovih pravic. V pravnem redu Republike Slovenije je treba sistemsko urediti pravično zadoščenje oz. izplačilo odškodnine zaradi škode, ki je omenjenim nastala v času služenja vojaškega roka ali usposabljanja za branjenje domovine.
- 19. decembra 2014 je ZDVIS praznoval 20-letnico ustanovitve, ki so se je udeležili predstavniki državnega zbora, ministrstva za delo, MOL-a, invalidskih organizacij, KoDVOS-a in združenj vojnih invalidov iz Srbije, Črne Gore in Italije. Slavnostni govornik je bil brigadir

SV, namestnik GŠ David Humar. Ob tej priložnosti je ZDVIS izdal zbornik, spominsko značko in se s spominsko plaketo zahvalil za sodelovanje vsem društvom v zvezi, veteranskim in domoljubnim organizacijam ter gostujočim tujim organizacijam na proslavi 20-letnice.

- ZDVIS je skupaj z ZDCIVS izdal štiri načrtovane številke časopisa Naše vezi.

Pri predstavitvi finančnega poročila je generalni sekretar Vladimir Pegan povedal, da je iz realizacije nalog razvidno, da je bila večina načrtovanih nalog realiziranih, med njimi vse ključne. Nekatero nalogo iz različnih vzrokov niso bile izvedene. Ocenjeno je, da to ni bistveno vplivalo na dejavnost zveze in društev vojnih invalidov. Na skupščini je bilo tako ocenjeno, da je zveza s sredstvi ravnala učinkovito in gospodarno. Vse zastavljene naloge so bile izvedene v okviru finančnega načrta.

Skupščini je poročal tudi nadzorni odbor. Poročilo je predstavil predsednik odbora Andrej Pagon. Dejal je, da pri pregledu niso ugotovili nobenih nepravilnosti in 21. redni letni skupščini ZDVIS predlagal, da letno poročilo o poslovanju ZDVIS za leto 2014, ki vsebuje bilanco stanja, izkaz poslovnega uspeha s pojasnili in vsebinsko poslovno poročilo, sprejme.

Častno razsodišče se v letu 2014 ni sestalo in torej ni obravnavalo nobene zadeve.

Skupščina je sprejela program dela in finančni načrt za leto 2015. Težišče dejavnosti ZDVIS v letu 2015 bo na uresničevanju in doseganju naslednjih ciljev: 1. zagotovitev čim večje vključenosti vojnih invalidov, družinskih upravičencev in drugih članov društev v posebne in druge programe; 2. doseči čim večjo državno skrb za vojne invalide in si prizadevati za ustavitev zmanjševanja pravic; 3. krepitev sodelovanja ZDVIS z invalidskimi, veteranskimi, domoljubnimi in drugimi organizacijami.

ZDVIS bo v letu 2015 izvedel naslednje programe in naloge:

- program ohranjanje zdravja v enoti v Termah Čatež;
- v okviru programa integracije vojnih invalidov bo pripravil 16. srečanje vojnih invalidov 23. maja 2015 v Kopru. V kulturnem programu bo sodeloval Tržaški partizanski pevski zbor Pinko Tomažič;
- v okviru posebnega socialnega programa rekreacija in šport bo izvedel 14. športne igre 18. aprila v Ljubljani ter prvenstva ZDVIS v športnih panogah: šah, kegljanje, balinanje, streljanje, pikado in ribolov;
- vojne invalide, ki se bodo na rekreativnih tekmovanjih kvalificirali, bo prijavil in napotil na državna tekmovanja, ki jih organizira ZŠIS - POK;
- na področju informiranja bo izdal štiri številke glasila Naše vezi (konec vsakega trimesečja);
- pripravil bo usposabljanje vojnih invalidov in prostovoljcev v društvih vojnih invalidov;
- pripravil bo letni posvet s predsedniki in tajniki društev o aktualnih vprašanih načrtovanja in izvajanja dejavnosti

- ter poslovanja in upravljanja društev vojnih invalidov;
- pripravil bo posvet na področju rekreacije in športa ter izvajanja posebnih in drugih socialnih programov;
- sodeloval bo pri posvetih v društvih vojnih invalidov;
- sodeloval bo z invalidskimi, veteranskimi, domoljubnimi in drugimi sorodnimi organizacijami v Sloveniji ter v drugih državah in v mednarodnih povezavah;
- na področju ohranjanja zgodovinskih vrednot, bo sodeloval pri organizaciji prireditve prenosa ranjencev na Hudem polju in Vojskem, dnevu miru in drugih prireditvah.

Na skupščini so bili tudi gosti iz veteranskih in invalidskih organizacij, ki so pozdravili skupščino in si želeli še nadaljnega plodnega in konstruktivnega sodelovanja. Mitja Jankovič iz Zveze veteranov vojne za Slovenijo je poudaril, da z ZDVIS dobro sodelujejo. Vojne veterane in vojne invalide povezuje veliko skupnega. Sodelovanje je toliko pomembnejše, ker živimo v času, ki nam ni najbolj naklonjen. Skupaj sodelujemo tudi v Svetovni federaciji veteranov.

Meta Mencelj iz ZZB za vrednote NOB Slovenije je dejala, da imata obe organizaciji veliko skupnega; skrb za vojne invalide in borce NOB ter uresničevanje njihovih interesov. Povabila nas je na proslavo ob 70. obletnici konca druge svetovne vojne in obletnic dogodkov iz osamosvojitvene vojne.

Alojz Šteiner iz Zveze slovenskih častnikov je zvezi čestital za opravljeno delo in realizacija poslanstva ter za skupno sodelovanje. Dejal je, da je tudi ZSČ v lanskem letu praznoval 20-letnico svojega delovanja in da bosta obe organizaciji od predsednika Republike Slovenije prejeli zaslužen priznanje, kot je obljubil. Poudaril je, da delovanje Zveze slovenskih častnikov sega v leto 1952, ko je bila ustanovljena in to je pomembno zaradi poslanstva. Kot je dejal, delujeta obe zvezi 20 let, ZDVIS na 50 let in ZSČ na 40 let podlage. ZSČ združuje častnike, podčastnike, vojake in druge strokovnjake obrambe in zaščite. Deluje na področju obrambe, zaščite in varnosti v Republiki Sloveniji, zato jim je mar, kaj se na tem področju dogaja. Vrednote obrambe domovine, spoštovanje človeka in krepitev tovarištva je potrebno prenašati na mlade.

Savin Jogan je prenesel pozdrave društva, ki goji tradicije revolucionarne organizacije TIGR Primorske. Dejal je, da imamo vse svobodoljubne in veteranske organizacije skupno zgodovino in gojimo enake vrednote. Skupaj sodelujemo v Koordinaciji domoljubnih in veteranskih organizacij Slovenije - KoDVOS. Dejal je, da zmaga pred 70 leti v drugi svetovni vojni ni enkratno dejanje, ampak je treba te dosežke ohranjati, utrjevati, oplemenititi in to domoljubne in veteranske organizacije povezuje. Na koncu je še dejal, da se zahvaljuje za izraze sožalja ob smrti njihovega predsednika Marjana Bevka.

Drago Bitenc je navzoče pozdravil v imenu Zveze društev in klubov MORiS. Med organizacijama je tvorno in plodno sodelovanje in zahvalil se je ZDVIS, za prijazen sprejem v

prostorih ZDVIS ob sestankih KoDVOŠ-a. Korenine enote MORiS, segajo v leto 1942 in nato v leto 1968, ko je bila ustanovljena zaščitna enota republiškega vodstva. MORiS neguje profesionalni vojaški duh in letos poleg 70. obletnice zmage praznuje tudi 25-letnico projekta manevrske strukture narodne zaščite.

Ker se je mandatno obdobje organov ZDVIS končalo je bila skupščina tudi volilna. Izidi volitev:

Za **predsednika in zakonitega zastopnika** ZDVIS je bil izvoljen Janez Podržaj, DVI Grosuplje.

Za **podpredsednika** je bil izvoljen Bojan Černjak, DVI za Koroško.

Za **člane izvršnega odbora** so bili izvoljeni:

Franc Anderlič (DVI Severne Primorske), Janez Bobnar (DVI Gorenjske), Vasilij Cimerman (DVI Maribor), Bojan Černjak (DVI za Koroško), Boris Fras (DVI Ptuj), Robert Kous (DVI Pomurja), Franc Kovač (DVI Notranjske), Stane Mele (DVI Celje), Anton Orožim (DVI Ljubljana), Janez Podržaj (DVI Grosuplje), Ljubomir Režek (DVI Dolenjske, Posavja in Bele krajine), Ciril Rogelj (DVI Domžale), Zvone Tahirovič (DVI Zasavje), Ken Tavčar (DVI Sežana), Janja Žagar (DVI Slovenske Istre).

Za **predsednika nadzornega odbora** je bil izvoljen An-

drej Pagon, DVI Maribor, za **člane pa**: Čedomir Antić, DVI Slovenska Istra, Koper; Lenca Pangerc, DVI Sežana; Janez Štrbenc DVI Dolenjske, Posavja in Bele krajine in Rajko Zupančič, DVI Celje.

Za **predsednika častnega razsodišča** je bil izvoljen Lado Kocijan, DVI Ljubljana, **člana** pa sta Žarko Milič, DVI Zasavje in Gašper Starc, DVI za Koroško. Za **namestnika predsednika častnega razsodišča** je bil izvoljen Silvan Vrčon, DVI Slovenske Istre, **nadomestna člana** pa sta Rudi Lah, DVI Celje in Miloš Žbogar, DVI Sežana.

Skupščino je končal novoizvoljeni predsednik zveze Janez Podržaj in se zahvalil za zaupanje. Dejal je, da bomo s skupnimi močmi uresničili naloge, ki

smo si jih zadali v programskih usmeritvah in programu dela za leto 2015. Poudaril je, da si želi, da v zvezi sodelujemo kot dobri sodelavci, kajti samo z dobim in korektnim sodelovanjem lahko uresničimo zastavljene cilje. Poudaril je tudi, da je treba drug drugega poslušati in znati prisluhniti. Dejal je, da živimo v krizi vrednot in naj bomo vojni invalidi boljši zgled, saj znamo potrpeti.

Po skupščini so se udeleženci družili in izmenjali izkušnje pri izvajanju programov in delovanju društev vojnih invalidov.

Vladimir Pegan

45. LET DELOVANJA ZDCIVS

V letu 2015 mineva 45 let od začetka uradno organiziranega in registriranega delovanja civilnih invalidov vojn Slovenije preko lastne zveze, Zveze CIV Slovenije – zdaj ZDCIVS.

Ob tej priložnosti bomo pri zvezi med drugim izdali priložnostni bilten; skupaj z društvi bomo organizirali proslavo s programom, s širšo udeležbo CIV iz vse Slovenije. Ta bo predvidoma 11. junija na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani. Za slavnostnega govornika smo že zaprosili predsednika Republike Slovenije Boruta Pahorja, njegov urad pa nam je že potrdil njegovo udeležbo.

V jesenskem času bomo ob tej priložnosti organizirali še okroglo mizo z večerno akademijo na temo civilnih invalidov vojn. Organizacija je seveda odvisna od sredstev, ki bodo na voljo.

Upravni odbor zveze je na seji 27. januarja 2015 že imenoval odbor za izvedbo aktivnosti v jubilejnem letu, v katerem sta poleg službe zveze in predsednika zveze, še Jože Zupanc iz MDCIV Dolenjske, Bele Krajine in Posavja ter Zdravko Zore iz DCIV Slovenije Ljubljana.

Ob tej priložnosti moramo spet širše spregovoriti in spomniti družbo na okoliščine in vzroke nastajanja civilnih invalidov vojn. Spregovoriti moramo o nujnosti, da se različni interesi in nesoglasja med ljudmi in državami rešujejo brez vojn oziroma brez kakršnih koli oboroženih spopadov. Spregovoriti pa moramo tudi o položaju CIV Slovenije ob zdajšnjem stanju v naši državi.

Adolf Videnšek

ZBORI ČLANOV DRUŠTEV VOJNIH INVALIDOV

V februarju in marcu so vsa društva vojnih invalidov organizirala zборе članov. Teh so se udeležili tudi župani nekaterih občin, v katerih društva delujejo. Na zbor DVI Maribor je tako prišel župan Andrej Fištravec, v DVI Zasavje županja Trbovelj Jasna Gabrič in župan Hrastnika Miran Jerič, v DVI za Koroško Andrej Čas. Večina društev je zборе začela s kulturnim programom, nato pa so v okviru rednega dela zborov sprejeli poročila o delu za leto 2014 in finančno poročilo za leto 2014.

Na zboru članov DVI Domžale. Foto: Vida Rosulnik.

Društva so zastavljene programe realizirala v celoti. Financiranje društev je bilo stabilno in v okviru načrtovanih sredstev. Za vse programe, ki bi jih društva želela realizirati pa je sredstev premalo, saj je veliko vojnih invalidov starih in potrebujejo večjo skrb, kot je le spremljevalec pri zdravljenju v zdravilišču. Društva so v skladu z zakonom o društvi sprejela tudi letna poslovna poročila za leto 2014. Zbor članov je sprejel tudi poročilo nadzornega odbora.

Sledilo je sprejemanje programov dela in finančnih načrtov za leto 2015. Pri teh je poudarek predvsem na sofinanciranju programov, ki so namenjeni predvsem starejšim vojnim invalidom. Nekatera društva so izvedla tudi volitve za novo mandatno obdobje. Izvoljeni so bili dozdajšnji predsedniki: v DVI Celje, Stane Mele, v DVI Dolenjske, Posavja in Bele krajine Ljubomir Režek, v DVI Pomurja Robert Kous, v DVI Ptuj Boris Fras, v DVI Severne Primorske Franc Anderlič, v DVI Slovenske Istre Janja Žagar, v DVI Zasavje Zvone Tahirovič. DVI Gorenjske Kranj pa je izvolil novega predsednika. Društvo bo v novem mandatnem obdobju tako vodil Janez Bobnar.

Zveza društev vojnih invalidov Slovenije je ob 20. obletnici delovanja zveze društvom podelila častne plakete.

V. P.

CIVILNI INVALIDI IN 100. OBLETNICA ZAČETKA SOŠKE FRONTE

Civilni invalidi vojn smo najbolj nedolžne žrtve vojnih grozot in edini še živi nosilci posledic Soške fronte. V naših otroških letih so bile naše igrače nehote pogosto ubijalski ostanki prve in druge svetovne vojne. Takih igravic in otroštva mnogi niso preživeli, druge pa so te »igrače« telesno onesposobile ter jih zaznamovale kot manjvredne in pohabljenе člane družbe. Kot neke vrste izmečki oziroma nebodigatreba smo se na različne načine pobirali s tal in lovili ravnotežje v družbeni stvarnosti. S težavami smo se, prepuščeni samim sebi in svojcem, prebijali skozi življenje in včasih dosegali tudi nemogoče.

Do danes pa nam družba, ki smo jo kot invalidi soustvarjali, ni mogla ali pa ni hotela povrniti zakonitega dela tistega, kar so nam ubojna sredstva nasilno vzela.

**Iz muk in trpljenja je povzeto naše pomensko geslo:
NIKOLI VEČ VOJN!**

Kot eden od treh članov medresorske delovne skupine na ministrstvu za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti iz našega društva, ki rešuje neizplačane invalidnine primorskih invalidov, ki smo bili poškodovani kot italijanski državljani, sem predlagal Društvu civilnih invalidov vojn Primorske, da bi bilo nosilec zgodovinskega mejnika ob 100. obletnici začetka soške fronte. Takrat je, po italijanski napovedi vojne Avstro - Ogrski državi, dne 24.

maja 1915, prvi italijanski vojak prekoračil meddržavno mejo pri Britofu na reki Idriji. Za nas je imelo to usodne posledice:

- Pred sto leti se je na našem ozemlju začela »setev« ubojnih sredstev, zaradi katerih je veliko primorskih invalidov postalo to, kar danes smo. Času primerno poimenovanje nasilne telesne deformacije 'civilni invalid vojne' je za nas Primorce 'izum' in posledica Soške fronte.
- 70 let mineva od konca 2. svetovne vojne in 68 let od začetka opustošenja in degradacije območja mejne reke Idrije.
- Slabih 70 let (68 let) mineva od odvzetih invalidnin civilnim invalidom vojn Primorske, priznanih z zakonodajo države Italije, katere državljani smo bili ob nastanku invalidnosti.
- Slabih 60 let (57 let) mineva, odkar smo si primorski civilni invalidi vojn organizirano začeli prizadevati za vračilo odvzetih invalidnin ter za uveljavitev človeka vrednega življenja in dostojanstva.

Spominsko obeležje za našete obletnice in iz njih izhajajoče posledice bo prvič odkrito v Kanalu ob Soči, 23. maja 2015.

K organizaciji zaznamovanja omenjene obletnice bomo povabili tudi civilne invalide vojn iz obmejnih italijanskih

pokrajnin in predstavnike beneških obidrijskih občin, saj so prav prebivalci vasi iz teh občin nudili prvo zatočišče beguncem s Kanalskega Kolovrata, ki so v juniju 1915 morali zapustiti svoje domove in oditi čez Idrijo v Benečijo. Med prebivalci teh vasi so naši predniki živetarili in čakali na obljubljeni vrnitev domov vse do decembra 1915.

A namesto domov je pred božičem 1915 prišel »befel« za selitev na Ligursko obalo – v Diano Marino. Zato bomo kot goste na slovesnost povabili tudi predstavnike te italijanske pokrajine oziroma letovišča Diana Marina, kjer so naši predniki v begunstvu živeli vse do leta 1919.

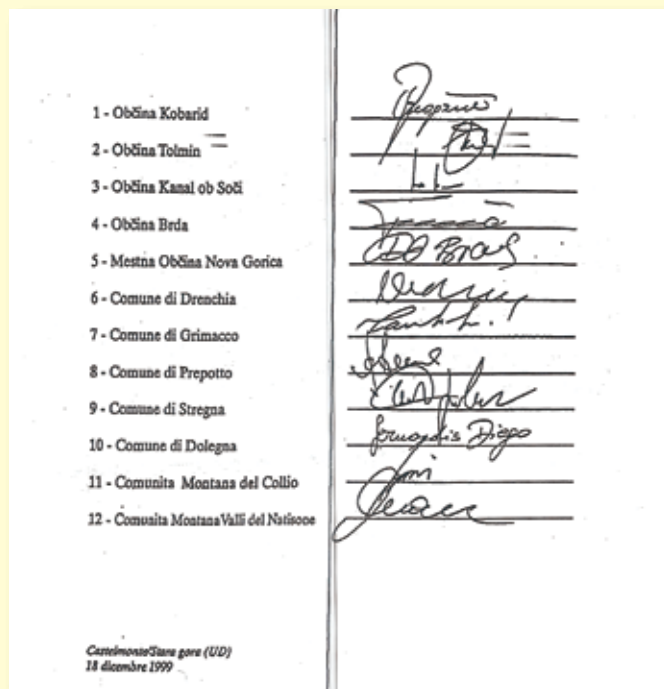
Nič manjše zlo pa obidrijskim krajem ni prinesla niti druga svetovna vojna. Medblokova meja, imenovana tudi železna zavesa na reki Idriji, je to območje degradirala tako demografsko kot ekonomsko in predvsem človeško. Čez noč prijateljstva, sosedstva in tudi sorodstva ni bilo več! Medblokova meja jih je odrezala enega od drugega. Vsakemu nenapovedanemu približevanju državne meje so »na naši strani« sledili strelji in mnogi so ob iskanju lepšega sveta »čez mejo« za vedno ostali na levem bregu reke Idrije – »pod krtinami«, kot so takrat dejali vztrajni zagovorniki komunizma. Od več kot 5.000 Kolovratčanov, ki so dočakali priključitev Primorske k matični domovini, pa jih je »domoljubje« sprejelo in preživelo le dobrih 10 odstotkov. Okrog leta 1995 smo namreč na Kanalskem Kolovratu našli le še 558 pretežno starejših vztrajnežev.

Zgodovinsko - razvojna delavnica v Kanalu ob Soči naj bi opozorila predstavnike resornih ministrstev Republike Slovenije na:

1. Življenje obidrijskega prebivalstva pred, med in takoj po Soški fronti, ki ga v novi knjigi »Prva svetovna vojna« opisujeta domačina 92-letni Franc in njegov sin Zoran Jerončič,
2. čase Soške fronte v Srednjesoški dolini oz. na Kanalskem,
3. Benečijo kot zaledje dela Soške fronte,
4. degradirano in opustošeno območje mejne reke Idrije po priključitvi Primorske k matični domovini Jugoslaviji,
5. še vedno nerešeno vprašanje invalidnih civilnih invalidov vojn Primorske, ki smo se poškodovali pred 15. oktobrom 1947 kot italijanski državljani,
6. obstoj Pisma o nameri iz leta 1999, ki so ga podpisali obmejni župani z namenom oblikovanja obmejne razvojne regije za vračanje življenja in sožitja na ukletu idrijsko dolino,
7. čas socialnega podjetništva in združništva ter samoskrb za prepotrebna delovna mesta na podeželju,
8. neizkoriščeno lesno maso na Primorskem po propadu novogoriške Iverke.

Srečanje civilnih invalidov vojn iz Slovenije in iz zamejstva ter okoliškega prebivalstva z gosti bo v popoldanskem času s primernim kulturnim programom.

Aldo Jerončič

Podpisi iz Pisma o nameri iz leta 1999, ki so ga podpisali obmejni župani z namenom oblikovanja obmejne razvojne regije za vračanje življenja in sožitja v Idrijsko dolino.

NAŠI PRAZNIKI

Pred sto leti so ženske se borile,
da bi enakost z moškimi priborile,
uspeh je bil njih praznik – dan žena,
ki ga praznujejo napredne žene vsega sveta.

Pri nas je praznik dobil to veljavo,
saj moški samo takrat so kot za stavo
posodo pomivali, rožice nam kupovali,
a mučnikov dan že sami praznovali.
Pa glej ga zlomka, skoraj bi že pozabile,
kolikokrat smo praznik naš zalile
in danes le materinski dan slavimo,
a rož nobenih v dar več ne dobimo.
Lepo in prav, da mama dan svoj ima,
da ji za delo hvaležna je družina vsa,
a ženske druge bi brez praznika ostale,
zato še dan žena bodo praznovale.
Jaz pa menim, praznujmo kar oba,
dokler želodec, denarnica nam da,
dovolj še dela bo druge dni za vse,
trenutkov lepih pa ne podari nam nihče.

Zdaj pa na zdravje vseh žena,
vseh mam, deklet tega sveta,
naj še dolgo življenje preživijo,
praznikov se svojih srčno veselijo.

Milka Povše, DVI Celje

VARSTVO OSEBNIH PODATKOV – ZAŠČITIMO SE LAHKO PREDVSEM SAMI

Urad informacijskega pooblaščenca je ob dnevu varstva osebnih podatkov pripravil brošuro, ki je letos posvečena predvsem starejšim.

V sodobni družbi se namreč vse pogosteje zbira naše osebne podatke, ne glede na to, koliko smo stari in s čim se ukvarjamo. Naše zdravstvene kartoteke, podatki o nakupih, gledani televizijski programi ... – vsi podatki se digitalizirajo in obdelujejo. Čedalje večjemu deležu starejših je vsakodnevna uporaba mobilnih telefonov in elektronske pošte ter brskanje po spletu že nekaj povsem običajnega, starejši pa so tudi najhitreje rastoča skupina uporabnikov spletnih strani, piše v uvodu brošure informacijska pooblaščenka Mojca Prelesnik.

PACIENTOVA ZDRAVSTVENA DOKUMENTACIJA

Vas morda zanima, kaj vse je zapisano v vaši zdravstveni dokumentaciji? Ali jo morda potrebujete za kakšen drug namen, na primer za nadaljevanje zdravljenja, za zavarovalnico ali v kakšnem uradnem postopku? Do seznanitve z vsebino zdravstvene dokumentacije ste, ne glede na namen seznanitve, upravičeni na podlagi Zakona o pacientovih pravicah. Lahko jo pridobite na vpogled ali pridobite njeno kopijo.

Na katero zdravstveno dokumentacijo se nanaša pravica? Na vso oziroma katerokoli dokumentacijo, ki jo je mogoče šteti kot zdravstveno dokumentacijo, in ki jo o vas vodi izvajalec zdravstvene dejavnosti, tudi če se vodi v elektronski obliki.

Ali predpisi pri uresničevanju pravice določajo kakšne izjeme ali omejitve? Posebnih izjem ni. Predpisani sta le dve omejitvi:

- zahtevo se lahko pri izvajalcu zdravstvene dejavnosti da dvakrat mesečno
- verodostojne kopije (na primer klasičnega RTG posnetka) ni mogoče dobiti, če izvajalec ne razpolaga z ustreznimi tehničnimi sredstvi za kopiranje.

Kako se vloži zahteva? Osebno ali pisno z neformalno zahtevo, lahko tudi na posebnem obrazcu. Vlaganje zahtev po elektronski pošti ni priporočljivo.

Koliko časa ima na voljo izvajalec, da o zahtevi odloči? Pet delovnih dni.

So s seznanitvijo povezani kakšni stroški? Lahko se zaračunajo minimalni materialni stroški v skladu s posebnim Pravilnikom o zaračunavanju stroškov pri izvrševanju pravice do seznanitve z lastnimi osebnimi podatki.

Ali se je zoper ravnanje izvajalca mogoče pritožiti? Če izvajalec v roku ne odgovori ali zahtevo zavrne, lahko pacient vloži pritožbo pri Informacijskem pooblaščenca, ki o njej praviloma odloči z odločbo.

Zanimivost: Pacient ima tudi možnost, da pridobi osnovna pojasnila o vsebini zdravstvene dokumentacije in možnost, da k zapisom v svoji zdravstveni dokumentaciji doda svoje pripombe.

LAHKO VPOGLEDAMO V SVOJE OSEBNE PODATKE?

Vas morda zanima, katere podatke ima o vas vaša banka, zavarovalnica, občina, državni organ, s katerim imate opravka ali vaš priljubljeni trgovec? Zakon o varstvu osebnih podatkov vam omogoča tudi pravico do seznanitve z lastnimi osebnimi podatki.

Ali je pravica kakorkoli omejena? Izjemoma je v skladu z nekaterimi zakoni mogoče zahtevo zavrniti, če gre za varovanje nekaterih najvišjih državnih interesov ali ustavnih pravic drugih ljudi. Tak primer so nekatere policijske evidence v času dokler policija ne zaključi izvajanja policijskih nalog.

Kako se pravica uresničuje? Enako kot zahteva za seznanitev z lastno zdravstveno dokumentacijo, s to izjemo, da je rok za odločitev 15 dni (če se podatki nahajajo v papirni zbirki podatkov) oziroma 30 dni (če se podatki nahajajo v računalniški zbirki podatkov) ter da se zahteva lahko vloži enkrat na tri mesece, izjemoma tudi enkrat na mesec, če se zahteva nanaša na videonadzorne posnetke ali občutljive osebne podatke (na primer podatke iz kazenske evidence ali podatke o posameznikovem poreklu, osebnem prepričanju in zdravstvenem stanju).

Zanimivost: Posameznik ima tudi možnost izvedeti, komu je upravljavec podatke posredoval, s kakšnim namenom podatke ima ter jih obdeluje in od kod je podatke pridobil. Posameznik pa nima možnosti dodajanja lastnih pripomb.

TELEFON

Vas motijo oglasni klici ob neprimernih urah? Prepovejte jih! Prepoveste lahko komercialne in raziskovalne klice (ene ali oboje)!

Kako? Vašo odločitev brezplačno sporočite izdajatelju telefonskega imenika. Ob naslednji izdaji imenika mora biti ob vaši številki grafično označena prepoved tovrstnih klicev.

NAVADNA POŠTA

Na vaš naslov vam oglaševalci lahko pošiljajo tiskana oglasna sporočila, če so vaše podatke dobili iz javno dostopnih virov (npr. na spletu, v telefonskem imeniku). To lahko počno dokler jim tega ne prekličete.

Če vaše prepovedi ne upoštevajo, lahko podate prijavo Informacijskemu pooblaščenca.

Če vas motijo nenaslovljena oglasna sporočila (npr. letaki s prodajnimi akcijami), si lahko omislite nalepko za vaš poštni predalčnik, ki jo dobite na vsaki pošti za 0,42 EUR.

ELEKTRONSKA POŠTA IN SMS SPOROČILA

Na vaš elektronski naslov ali mobilni telefon lahko prejmete oglasno sporočilo samo, če ste za to podali predhodno soglasje ali če ste pri pošiljatelju kupili kakšen izdelek ali storitev in ste mu takrat zaupali vaš e-naslov ali številko mobilnega telefona.

Če so vaš e-naslov ali mobilno številko našli na spletu ali kje drugje, še ne smejo pošiljati oglasne sporočil, temveč potrebujejo vaše predhodno soglasje za to.

Če ne želite, da vam pošiljajo oglasna sporočila:

- uporabite povezavo za odjavo sporočil (običajno na dnu e-pošte) ali pa
- sporočite vašo prepoved na drug način (npr. po e-pošti ali s klicem).

Če vaše prepovedi na upoštevajo lahko podate prijavo Agenciji za komunikacijska omrežja in storitve (AKOS).

SNEMANJE KLICEV

Vaš klic lahko posnamejo le takrat, ko prek telefona nekaj kupite, sklenete posel, uveljavljate garancijo ipd. in je posnetek potreben zaradi dokazovanja. V teh primerih mora biti predvajano predhodno obvestilo zakaj se snema in kako dolgo se hranijo posnetki.

Klicev zaradi splošnih informacij ali zaradi izboljšave kakovosti storitev ni dopustno snemati!

Snemajo pa se lahko klici npr. na številko 113 in 112, urgence, sodišča ipd.

V primeru kršitev lahko podate prijavo Agenciji za komunikacijska omrežja in storitve (AKOS).

10 ZLATIH PRAVIL VARNE RABE INTERNETA

1. Poskrbite za varnost vaših gesel:

Uporabljajte zapletena gesla, sestavljena iz črk, števil in znakov. Katera gesla so najslabša? 123456, geslo123 ali pa gesla, ki jih je lahko uganiti (npr. ime in priimek, ime na otrok, datum rojstva ali kombinacije teh podatkov).

Ne uporabljajte istega gesla za vse uporabniške račune!

Nikakor ga ne shranjujte skupaj z uporabniškim imenom ali storitvijo, za katero geslo uporabljate (npr. skupaj z naslovom vaše elektronske pošte)

Gesla varujte, kot varujete zobno ščetko – ne posojajte jih in jih redno menjajte!

Kako izbrati varno geslo? Vzemite prve črke priljubljene pesmice in dodajte nekaj števil:

Na nebotičnik sva odšla, bliže sonca in modrega neba lahko nastane super geslo: Nnsobsimn1000

2. Pred včlanitvijo v klub ugodnosti ali družbeno omrežje, preberite splošne pogoje:

Ste prepričani, da želite npr. za sodelovanje v nagradni igri pristati na to, da bo ponudnik vaše kontaktne podatke (telefonsko številko, elektronski naslov) uporabil za nadlegovanje z neposrednim trženjem, ali pa bo vaše podatke celo posredoval tretjim osebam? Preverite, katere vaše podatke bo klub ugodnosti, ponudnik nagradne igre oz. družbenega omrežja zbiral in kaj vse bo z njimi počel.

3. Uporabljajte nastavitve zasebnosti in varnosti:

Vzemite si čas, da pregledate, kakšne so nastavitve zasebnosti oz. deljenja podatkov z drugimi v vašem profilu, in jih prilagodite vašim potrebam. Če boste na-

mreč že na začetku dopustili dostop do vaših objav širši javnosti, kasneje ne boste mogli že objavljenih fotografij oz. podatkov umakniti s spleta.

4. Ne odpirajte sumljivih priponk ali priponk neznancev, in ne klikajte na sumljive oglase.

Za takšnimi priponkami oz. povezavami se lahko skriva virus ali kakšen drug škodljiv program, ki lahko naredi škodo na vašem računalniku, ali pa iz vašega računalnika pobere vaše osebne podatke ter jih zlorabi. Lahko se zgodi, da je računalnik vašega znanca okužen z virusom, ki sam (brez vednosti pošiljatelja) razpošlje takšne škodljive priponke. Zato bodite previdni tudi pri odpiranju priponk znanih pošiljateljev. Raje dvakrat preverite, KDO je poslal elektronsko sporočilo in KAM vodijo povezave v sporočilu. Ne zaupajte sporočilom neznanih pošiljateljev in tudi vedno preverite, kam vodijo povezave v elektronskem sporočilu. To enostavno storite tako, da se z miško brez klikanja zaustavite na povezavi in pokazal se bo pravi spletni naslov.

5. V svoj krog prijateljev na socialnih omrežjih sprejmite le ljudi, ki jih osebno poznate.

Za profili ljudi, ki jih ne poznate, se morda skrivajo škodljivejši, ki želijo pridobiti vaše podatke za slabe namene. Sprejmite tudi, da morda vaši otroci oz. vnuki ne bodo želeli biti vaši prijatelji na socialnih omrežjih – najbolje je, da to preverite še preden jim ponudite prijateljstvo.

6. Ne objavljajte svojih osebnih podatkov ali fotografij na javno dostopnih spletnih straneh.

Pozorno izbirajte podatke in slike, ki jih boste objavili. Ne pozabite, da so družbena omrežja javen prostor, zato je treba pazljivo izbirati informacije, ki jih boste delili z ostalimi. Z objavo na internetu je tako kot z zobno pasto – ko jo enkrat iztisnete iz tube, jo boste le stežka spravili nazaj.

7. Ne objavljate fotografij in podatkov drugih brez njihovega dovoljenja.

Še posebej bodite pazljivi pri označevanju posameznikov na fotografijah, ki jih objavljate. Z objavo brez njihovega vedenja ali dovoljenja jim lahko nehote naredite škodo.

8. Nikoli ne pošiljajte osebnih podatkov podjetjem preko socialnih omrežij.

Nepripravili na spletu pogosto prevzamejo identiteto kakšnega podjetja ali društva, namenjenega določeni skupini (npr. upokojevcem), da bi tako dobili njihove podatke.

9. Na socialnih omrežjih ne objavljajte, kdaj in koliko časa boste zdoma, ali da ste doma sami.

Tatovi pogosto za izbiro naslednjega cilja uporabljajo socialna omrežja. Če jih obvestite, da vas ne bo doma oz. da ste doma sami, jim sporočate, da ste odličen cilj za njihovo naslednjo dogodivščino.

10. Če do socialnega omrežja dostopate s pametnim telefonom, izklopite objavo svoje lokacije.

Z objavo podatka o tem, kje se nahajate, poveste tudi, da vas ni doma. Če je razvidno, na kakšnem dogodku ste, lahko potencialni tat ugotovi, kako dolgo vas ne bo. Preverite nastavitve v vašem telefonu in izključite možnost objave lokacije.

Ne pustite se zavesti – upoštevajte tudi te nasvete:

Zelo verjetno boste kdaj v svoj e-nabiralnik dobili obvestilo, da ste zadeli milijone na loteriji ali pa vas bodo prosili za pomoč pri prenosu ogromnih količin denarja iz države. Žal ne boste obogateli, gre za klasično spletno goljufijo, ki jo imenujemo nigerijska prevara. Ne nasedajte pravljicam, vedno pomislite: »Če se nekaj sliši prelepo, da bi bilo res, potem najbrž tudi je!«

Če prejmete pošto, ki od vas zahteva nakazilo denarja za določeno humanitarno organizacijo, vedno preverite njihovo uradno spletno stran - prepričajte se, da za spletno

predstavitvijo stoji registrirana ustanova. Bodite pozorni, če vas po elektronski pošti kontaktira posameznik, ki trdi, da deluje v imenu določene dobrodelne organizacije. To ni ustaljena praksa zbiranja donacij, zato vedno preverite še obvestila na uradni spletni strani organizacije.

Na spletu se obnašajte, kot bi se na ulici: neznanecem ne izročajte denarja ali podatkov, ne kupujte neverjetno ugodnih stvari, denarnice oziroma osebnih dokumentov ne pokažite vsakomur, ki pride mimo.

Vir: Praktikum varstva osebnih podatkov 28.01.2015

Pripravil: Zdravko Zore

naše vezi gradili so naša društva

SLAVKO KOBAL

Novembra 2014 je za vselej zamrla vedno klena in dobro hoteča beseda našega spoštovanega in cenjenega prijatelja, tovariša in soborca Slavka Kobala. Še posebno čuteča je nema in tiha bole-

čina v srcih članov Društva vojnih invalidov Maribor, članov organov Zveze društev vojnih invalidov Slovenije in članov Združenja borcev in udeležencev NOB. Le redko srečamo človeka s tolikšno življenjsko energijo in prav nalezljivim optimizmom, s takšno privrženostjo svojemu mestu, kot je to bil Slavko.

Rodil se je leta 1923 v Mariboru. S starši in bratom so živeli na Pobrežju, od koder so jih že 12. julija 1941 Nemci izgnali v Bosno; v Travnik. Kasneje je bil v Karlovcu, kjer se je priključil skupini, ki je delovala za NOB. Ob koncu leta 1942 je prišlo do izdajstva, bil je aretiran in zaprt, kasneje so ga izpustili, toda od 3. januarja 1943 pa do 15. maja 1943 je bil ponovno zaprt v zloglasnem zaporu na Savski cesti v Zagrebu. Pogojno so ga izpustili na svobodo, izročili so mu pet let staro sestrično hčerko kot talko, da se ne bi pridružil partizanom. Sestro so namreč zaprli v Stari Gradiški, svaka pa poslali v taborišče Jasenovac. Kasneje je oba uspel rešiti iz zapora. 4. oktobra 1943 je Slavko šel v partizane in postal borec Kordunaškega odreda. Julija 1944 je prišel v Slovenijo, kjer je delal na vadišču za novo pridružene partizane v Podgradu blizu Črnomlja. Bil je borec Belokrajnskega odreda. Leta 1945 je bil 21. marca ranjen v boju z ustaši v vasi Sele pri Bubnjarcih na hrvaški strani. Z zavezniškim letalom je prispel v Bari na zdravljenje, kjer je bil do začetka junija 1945. Sam je v svojem življenjepisu napisal: »*Torej sem, navzlic ustaški prepovedi odšel med »bandite« - (partizane) in opravil častno nalogo do sebe in do družbe, za katero sem se boril in postal tudi vojaški vojni invalid.*« Po vojni, leta 1946 se je zaposlil v gostinsko-turističnem podjetju, ustvaril si je družino in skupaj s soprogo sta vzorno skrbela za svoje tri otroke. Opravljal je različne službene dolžnosti, po štiridesetih letih delovne dobe pa se je upokojil. Poleg rednega dela, je opravljal še mnoge pomembne družbeno politične naloge ter aktivno deloval v družbeno političnih organizacijah. Bil je

predsednik borčevske organizacije takratne občine Maribor-Tabor in podpredsednik Mestne organizacije ZB NOB Maribor. Še posebej aktiven je bil v invalidski organizaciji. Ko je leta 1962 vojaške invalide prevzela Zveza združenj borcev NOB Slovenije, je bil tajnik okrajnega odbora vojaških vojnih invalidov v Mariboru. Leta 1994 je bil soustanovitelj zdajšnjega DVI MB in kasneje njegov predsednik. Vključeval se je tudi v delo na terenu, v krajevni organizaciji ZB NOB, Športnemu društvu Železničar in drugod. Oglašal se je s svojimi mnenji in predlogi v sredstvih javnega obveščanja ter se tudi na tak način boril za ohranjanje resnice o narodnoosvobodilnem boju, kar je v današnjem času še posebej pomembno. Po osvoboditvi se je kot vojaški invalid skupaj z drugimi invalidi boril za pravice vojaških vojnih invalidov in aktivno deloval v invalidskem športu, saj je menil, da je za invalide ukvarjanje s športom zelo koristno. Ta dejavnost se je razširila na vse nekdanje republike Jugoslavije, organizirali so tekmovanja in invalidi športniki iz Maribora so bili vselej zelo uspešni. Skupaj s somišljeniki je pomagal pri ustanovitvi Športnega invalidskega društva in bil tudi sam aktiven nogometaš.

Lani je praznoval svoj 90. rojstni dan. Tedaj mu je zdravje že pešalo, vendar smo upali, da se mu bo izboljšalo. Žal, ni bilo tako. Močno se je boril, skupaj s svojo hčerko Jasno, ki mu je ves čas njegove bolezni nesebično pomagala, vendar je bila bolezen močnejša in ga je premagala.

S Slavkom smo izgubili dobrega prijatelja, zvestega tovariša, poštenega sodelavca. Izgubili smo dolgoletnega predsednika društva, člana IO in več komisij. Izgubili smo častnega člana in prejemnika najvišjih priznanj društva in zveze. Društvo vojnih invalidov ne bi postalo to, kar je, če ne bi bilo Slavkovega enkratnega prispevka v delu v odnosu do sodelavcev v društvu. Spominjali se bomo njegove vedrosti na vsakem koraku. Bil je eden izmed tistih, ki so bili predani svojemu narodu in osvobodilnemu boju, ki so se znašli v najtežjih in najbolj zapletenih situacijah. Trudili se bomo, da bomo ohranili spomin na njegovo poštenost in prizadevanje za čim boljšo prihodnost.

Vasja Cimerman

CIV PRI ČLANIH V PREKMURJU

V turobnem deževnem jutru smo se iz Maribora odpravili na dogovorjen obisk članov – invalidov MDCIV Maribor, ki jih od sedeža našega društva loči precej kilometrov. Bolj kot smo se približevali Prekmurju, lepše je postajalo.

Ob prihodu v Lendavo so nas pričakali prvi sončni žarki in z njimi gospa Maria Nemet. Kljub letom in bolezenskim tegobam, ki jo pestijo, nas je pogostila s sveže pečenim slanim pecivom in kavico, mi pa smo se ji oddolžili s priložnostnim darilom. Iskriava in zanimiva pripoved o življenju, vse od otroštva, zaljubljenih mladostniških let, pa vse do trenutka, ki je tragično posegel v sanje mladega dekleta, je kar vrela iz ust naše sogovornice. Skromno življenje in trdo delo na kmetiji sta zaznamovala njena nadaljnja leta. Z možem sta za družino sezidala novo hišo. Ko sta sin in hči, na katera je zelo ponosna, odrasla, sta se odselila in si ustvarila svoji družini. Mehanizirano kmetijo sta z možem obdelovala vse do njegove smrti. Od takrat živi v hiši sama, mladi pa ji priskočijo na pomoč, če jo potrebuje. Poleti obdeluje vrt in neguje rože, ker ima, kot sama pravi, »rada hišico v cvetju«. Svoje občutke preliva na papir. Nanj je zapisala kar nekaj prigod iz svojega življenja. Prepričali smo se, da tudi zelo rada poje, saj nam je zapela odlomek iz madžarske operete. Ukvarja se z ročnimi deli, ki jih obiskovalec njenega doma opazi na vsakem koraku. Gobelini na stenah, zavese, ki zastirajo okna, izvezeno posteljno pregrinjalo, prti in prtički, ki jih je izdelala, so nas navdušili. Med občudovanjem vzorcev na izvezenih prtih, nam je ponosno povedala, da je s svojimi ročnimi deli sodelovala na razstavah v Murski Soboti, Lendavi, Ljubljani in celo v Rusiji, Estoniji in na Madžarskem. Na druženje z gospo Mario, ki je minilo kot bi pihnil, nas spominjata prtiček in lončnica na mizi v pisarni društva, ki smo ju ob slovesu prejeli v dar. Pot smo nadaljevali do Petrovcev, kjer smo obiskali enega najstarejših članov našega društva, gospoda Kolomana Žiška. Šele na terenu smo ugotovili, kakšno je njegovo dejansko zdravstveno stanje. Naš sogovornik se je pred leti rad pridružil ostalim članom društva na skupinskih prireditvah, ko pa so mu zaradi bolezni morali amputirati obe spodnji okončini, to ni bilo več mogoče. Sedaj ga, tudi s pomočjo drugih družinskih članov, neguje njegova

hčerka. Povprašali smo, če potrebujejo kakšno pomoč ali pripomoček, ki bi jim olajšal vsakdanje življenje. Navaženi skromnega življenja, niso izrazili nobene želje. Po tehtnem premisleku smo ugotovili, da bi bila stol za prho in klančina zelo koristna uporabna pripomočka. S tem bi jim bistveno olajšali izvajanje osebne higiene, kakor tudi dostop v hišo ali izhod iz nje. Posloveli smo se z obljubo, da se slišimo glede nabave teh pripomočkov. Zadevo smo s pomočjo ZDCIVS tudi že realizirali.

Pot nas je nato vodila v Tišino, kjer smo prijetno poklepetali z enim od mlajših članov društva, Ivanom Kovačevičem, ki se po upokojitvi posveča lažjim opravilom na manjši kmetiji. Tako kot z ostalimi civilnimi invalidi, smo tudi z njim opravili kratko anketo o njegovem socialno zdravstvenem stanju.

Naslednja postaja je bila v Bakovcih pri Leopoldu Červeku. Z leti se njegovo zdravstveno stanje slabša, zato se vedno redkeje odpravi na daljšo pot, prijajo pa mu krajši sprehodi v bližini njegovega doma. Naključje je hotelo, da smo se oglasili pri njem tik pred njegovim rojstnim dnevom, zato smo mu lahko osebno voščili in mu zaželeli še na mnoga leta. Ob prigrizku, ki sta nam ga z ženo pripravila, so člani obujali spomine na skupna druženja na šahovskih tekmovanjih in se z anekdotami spomnili preminulih sodelavcev teh srečanj. Ko smo prispeli v Gornjo Radgono, se je že stemnilo. Franjo Hojs je bil naš zadnji gostitelj. Tudi z njim je tekla beseda o času, ki je zaznamoval njegova otroška leta in o nesreči, ki je povzročila njegovo invalidnost. Z našim članom Deziderjem Cenerjem sta veselo debatirala o njuni skupni ljubezni, ljubezni do glasbe in vseh mogočih glasbenih instrumentih, iz katerih sta izvabljala različne melodije. Ugotovila sta, da sta igranje na nekatere izmed njih na žalost, zaradi zdravstvenih težav, morala opustiti. Napočil je čas slovesa. Sogovorniku in njegovi soprogi smo se zahvalili za lep sprejem in se odpravili proti domu.

Po preživetem dnevu z našimi člani invalidi smo prišli do spoznanja, da sta jih v življenju spremljala velika mera optimizma in neizmerna volja do življenja. Tako so uspeli prebroditi vse tegobe invalidnosti, ki jih je v večini primerov doletela že v rani mladosti.

MDCIV Maribor

PRAPORŠČAK MARJAN MAUKO

Ali vemo, kaj je prapor? Slovar slovenskega knjižnega jezika ga definira kot »zastavo društva, organizacije s simboli«. Natančen opis prapora našega društva je zapisan v statutu društva, v Pravilniku o uporabi prapora DVI Maribor pa je navedeno, kakšna mora biti oprema praporščaka, kakšno mora biti hranjenje prapora, na katerih prireditvah naj bo prisoten in kakšno nagrado za udeležbo dobi praporščak.

Naše društvo ima pet praporščakov in z enim izmed njih,

Marjanom Maukom, sem se sproščeno, ob kavici pogovarjala o tej njegovi prednosti in zadolžitvi.

Marjan je vojaški vojni invalid iz leta 1991, ko je služil v policiji kot pripadnik posebne enote in bil kar hudo poškodovan v gleženj in stopalo pri streljanju na tank z raketometom, imenovanim armbrust. To se je zgodilo junija, na mejnem prehodu v Šentilju. Star je bil komaj 32 let.

Kot član DVI Maribor je bil pred tremi leti povabljen, da

bi društvo zastopal kot praporščak. Rad je sprejel dodeljeno nalogo. »Če le ne bo zdravstvenih ovir«, je dejal. Da je odgovornost vzel resno, se vidi iz tega, da si je v ta namen celo priskrbel svoj plašč. No, zdaj ima društvo lastnega, ki ga hrani v svojih prostorih in je na razpolago vsem praporščakom. Biti v tej vlogi je prijetna odgovornost, saj zastopa društvo in dobi občutek spoštljivega odnosa do tega, zakaj si tam. Vidiš, da le še ni vse pozabljeno in lahko izraziš svojo pripadnost nekemu sistemu ali načinu življenja. Po prepričanju se Marjan uvršča med NOB-jevce, saj kot pravi, če ne bi bilo narodnoosvobodilnega boja, ne bi bilo ne Jugoslavije in ne Slovenije. Spominja se, da so bili kot otroci v šolah prisotni na vseh komemoracijah, s čimer so razvijali odnos in spoštovanje do preteklosti, kar pa danes žal ni več tako. V zvezi so zastopani vsi invalidi iz vseh agresij, katerih namen je bil podjarmljenje ali uničenje naroda in kot praporščak se Marjan na prireditvah postavi med pripadnike NOB in pripadnike veteranskih organizacij.

Zanimalo me je, kakšne občutke ima Marjan, ko sprejme nalogo nošenja prapora in kako je neposredno pred dogodkom. »Zagotovo je to neka obveza,« pravi, »saj gre za del tvojega osebnega časa, ko bi sicer lahko delal kaj zase.« Pred nastopom prireditvi čuti visoko stopnjo odgovornosti in ga tudi nekoliko skrbi, da le ne bi šlo kaj narobe, da ne bo kakšne ovire na poti in ne bi prišel pravočasno na kraj dogodka. Marjan je namreč človek, ki hoče stati za besedo, ki jo je dal. Na prireditvi je praporščak nekoliko pod stresom, saj ima odgovornost in je izpostavljen očem udeležencev. Na vprašanje, kaj mu roji po glavi medtem, ko na slovesnosti stoji s praporom v roki, je dejal, da ob govorih govornikov še najbolj podoživi svojo izkušnjo, spominja se agresije iz leta 1991 in kolegov, ki so bili ob tem poškodovani ali pa so celo umrli. Teh slik ne moreš izbrisati iz glave. Počuti se ponosno, da tam stoji s praporom, saj ni denarja na svetu, ki bi lahko povrnili izgube. Človek se poglobi v razmišljanje, kaj je gnalo ljudi v letih mladosti, da so se žrtvovali in šli skozi kalvarijo vojn. Če bi se moral še enkrat odločiti,

pravi, da bi razmišljal, saj da so ga razočarali tisti, ki so največ govorili. Po drugi strani zato čuti nekaj jeze, ko vidi, kako se nekateri nonšalantno sprehajajo mimo, se posmehujejo in obregujejo ob govornike iz vrst zveze borcev, češ da bi ti ljudje morali iti na smetišče zgodovine.

Kje je Mauko že sodeloval kot nosilec prapora? To je bilo na obletnicah pekrskih dogodkov, ob dnevu mrtvih in ob spominu na padle Pohorskega bataljona na Osankarici. Ali je kakšna razlika med temi slovesnostmi, kar se tiče praporščaka? Marjan pravi, da je precejšnja razlika v vzdušju, saj je npr. dan mrtvih bolj resnoben in tesnoben zaradi padlih, medtem ko je kljub svečanosti počutje veliko bolj sproščeno na pekrskih dogodkih, ki je prireditve bolj

povezovalne narave, kjer se srečajo podobno misleči ljudje, ki so aktivno sodelovali pri začetkih osamosvajanja. Spet drugače pa je na Osankarici, kjer je že pot do Treh žebelj težavna, poleg tega pa je lahko 6. januarja mrzlo in zasneženo. »A vendar je lepo, da se spomnimo tega dogodka na ta način,« doda. Tudi v trajanju prireditve je lahko razlika, saj ni vseeno ali moraš stati mirno 15 minut ali pa eno uro in ali je slovesnost na prostem ali v zaprtem prostoru, ali je vroče ali mraz, veter, dež ali sneg. Marjan se kot praporščak na leto v povprečju udeleži okoli pet prireditev, med vsemi pa se najbolj spominja svoje prve, ko še ni dobro vedel niti, kako se postaviti. Spomni se, kako je bil ob dnevu mrtvih na Pobrežju moker kot miš in težavnosti komemoracije pri Treh žebeljih, ko je bila pot do prireditvenega prostora spolzka in ledena pa tudi prapor je težek in se je bal, da bo padel in se umazal.

Čeprav je biti praporščak včasih naporno, Marjan pravi, da je večinoma prijetno, ker lahko zastopa organizacijo in njene ljudi ter je predstavnik društva, ki ga nekdo vseeno spoštuje. Lepo je, ko se snideš z drugimi praporščaki in ljudmi, ki so preživeli podobne stvari, ki bi jih sicer srečal redkeje, saj je vprašanje, če bi se prireditve tolikokrat udeležil le kot obiskovalec.

Barbara Senekovič

PRVA SVETOVNA VOJNA IN CIVILNI VOJNI POŠKODOVANCİ (INVALIDI)

VDruštvu civilnih invalidov vojn Slovenije Ljubljana smo januarja prisluhnili javni predstavitvi dela našega člana, zaslužnega prof. dr. Andreja Šaleharja: »Prva svetovna vojna in civilni vojni poškodovanci (invalidi)«. Predstavitvi se je pridružil tudi Alojz Videnšek, predsednik ZDCIVS in predsednik društva primorskih CIV Ciril Habe.

Delo je objavljeno v digitalni knjižnici Slovenije in je anotirana kronološko urejena bibliografija, kar pomeni, da so poleg bibliografskih podatkov zapisana tudi pojasnila za kratko predstavitev posameznega dela. Pri vseh gradivih, ki so objavljena tudi na spletu, so dopisani spletni naslovi, kar omogoča neposreden dostop in branje gradiva.

Avtor je kronološko prikazal zakonsko zaščito civilnih invalidov vojn in posegel v zgodovino do leta 1917, ko so civilni invalidi vojn pridobili prvo zakonsko zaščito in je bil 31. decembra 1917 izdan »Zakon o naredbah skrbi za civilne vojne poškodovance, njihove svojce in zaostale«. S tem zakonom je nastal temeljni zakon o invalidski zaščiti civilnih vojnih žrtev. Kot zanimivost je avtor navedel, da številna slovenska dela, ki obravnavajo žrtve prve svetovne vojne, tega zakona ne omenjajo. Leta 1918 so bila tudi v slovenskem časopisju objavljena številna poročila o izdaji tega zakona, skupaj s pojasnili, kako lahko civilni vojni poškodovanci uveljavljajo pravice po tem zakonu.

Zakon o skrbi za civilne vojne poškodovance z dne 31. 12. 1917 je za civilne invalide vojn temeljni zakon, in leta 2017 bo 100 let od naše prve državne zaščite.

Najprej so bili civilni invalidi vojn do leta 1929 pod državno zaščito, enako kot vojni invalidi, ker so tako določale sprejete uredbe, pravilniki in zakoni (1921, 1922, 1925). Na predstavitvi so bili predstavljeni tudi do zdaj najdeni arhivski dokumenti o civilnih vojnih invalidih po prvi svetovni vojni, ki jih hrani Pokrajinski arhiv Koper.

Leta 1929 je bil z razveljavitvijo Vidovdanske ustave in z uveljavitvijo Šestojanuarske diktature izdan tudi nov invalidski zakon. V 103. členu tega zakona je naštetih 13 skupin, ki so bile upravičene do invalidske zaščite po invalidskem zakonu iz leta 1925, a so jim bile s tem zakonom te pravice odvzete. Med njimi so bili tudi civilni vojni invalidi. Z novim zakonom je bila zakonska zaščita odvzeta več kot 120.000 posameznikom iz takratne Jugoslavije (med drugim vojni invalidi z invalidnostjo manjšo od 30 odstotkov, mirnodobski vojaški invalidi, nekatere vojne vdove, civilni invalidi vojn, itd.). Na račun novega zakona je bilo v časopisju objavljenih veliko kritik in v naslednjih letih so pravice do invalidske zaščite nekoliko izboljšali.

Z Uredbo o vojnih invalidih in ostalih vojnih žrtvah v letu 1938, so bile nekaterim skupinam vojnih žrtev (med njimi

tudi civilnim vojnim invalidom, ki so pridobili invalidnost kot civilisti pri opravljanju zaukazanih vojnih nalog) vrnjene odvzete invalidske zaščite. V časopisju je bilo objavljeno, da je po zakonu iz l. 1929 dobivalo invalidnosti 71.737 invalidov, otrok in družin, po novi uredbi iz leta 1938 pa 138.063 ljudi.

Zakon o vojaških vojnih invalidih iz l. 1946 (prvi po drugi svetovni vojni) je pri določitvi upravičencev do invalidske zaščite zelo podoben zakonu iz l. 1929. Zakon je popolnoma izpustil nekatere vrste vojnih žrtev, med drugim tudi civilne vojne invalide.

Podrobneje si lahko delo, povezave do gradiv in zakone ogledate na naslednjem, spletnem, naslovu digitalne knjižnice: <http://www.dlib.si/?URN=URN:NBN:SI:DOC-NSZ01VWU>.

Ob koncu predstavitve je avtor predlagal, da se ob stoletnici prvega zakona o civilnih vojnih invalidih leta 2017 javno predstavi problematika civilnih vojnih invalidov, ker število teh invalidov z vsako naslednjo vojno stalno narašča.

Petra Kapš

DRUŠTVO VOJNIH INVALIDOV SEVERNE PRIMORSKE IMA NOVE PROSTORE

Naše društvo se je vse od ustanovitve pred skoraj 20 leti soočalo s prostorsko problematiko.

Najprej smo z denarjem, prenesenim v naš sklad, v maju leta 2000, kupili pisarno v ulici Gradnikove brigade 53, v Novi Gorici, v prvem visokem nadstropju, kjer je bilo prostora res samo za administrativno delo.

Za vsako sejo izvršnega odbora društva ali komisij smo morali najemati primerne prostore.

Zaradi staranja in zmanjšanih gibalnih sposobnosti so imeli naši člani težave pri dostopu do naše pisarne, zato smo jih pogosto sprejemali kar v pritličju zgradbe. Začasno rešitev smo našli z najemom malo večjih prostorov,

kjer je bil dostop lažji, a se z lastnikom nismo mogli dogovoriti za odkup prostorov.

Po daljšem iskanju pa smo le našli prostore, ki so dostopni tudi za invalide, in sicer blizu središča mesta in parkirnega prostora, v ulici Gradnikove brigade 29.

Pridobili smo tri prostore, dva za pisarni in malo večjega za seje organov ter druženje članov DVI. Tako se bomo še letos preselili v dolgo pričakovane primerne prostore. Zdaj nas čaka še opremljanje.

Franc Anderlič

SKUPINA NAGELJ RAZSTAVLJA

Skupina ročnih del Nagelj, v kateri delujejo članice in člani društva vojnih invalidov Zasavje je pripravila jubilejno, 10. razstavo ročnih del v galeriji Delavskega doma v Trbovljah.

Tudi letos so skupaj z nami razstavljali člani in članice društva Šent »En knap« iz Trbovelj, prvič pa so se v Zasavju predstavili člani in članice Društva gluho-slepih Slovenije Dlan, ki so predstavili svoje glinene izdelke.

Na ogled so bile pletenine, kvačkani izdelki, izdelki za veliko noč in novo leto, voščilnice, gobelini, izdelki nastali s pickpoint in papirno servietno tehniko in drugo.

Navzoče sta pozdravila predsednika DVI Zasavje in društva Dlan, poskrbeli pa smo tudi za bogat kulturni program.

Urška Holešek

DVI CELJE IMA PROSTOR ZA PIKADO, ŠAH IN KLEPET

Celjsko društvo vojnih invalidov, ki ima svoje prostore v Gledališki ulici 2, se lahko pohvali z novo pridobitvijo. To je nov klubski prostor, ki je - zdaj že lahko rečemo - dobro zaživel.

Sleherna športna panoga, ki jo Društvo vojnih invalidov Celje (DVIC) izvaja, ima namreč svoje posebnosti, način in ritem vadbe, vsem pa je skupno to, da pomembno prispevajo k učinkovitemu izboljšanju in ohranjanju psihofizičnih sposobnosti članov in članic našega društva. Tudi zadnja opažanja potrjujejo, da tisti člani, ki se aktivno ukvarjajo s športom ali drugačno rekreativno vadbo, živijo bolj zdravo, kakovostno in predvsem manj stresno življenje. Seveda pa je pri vsem skupaj najbolj pomembno druženje, tkanje stikov, pogovor, komunikacija med člani, solidarnost, sodelovanje, spodbujanje in ne nazadnje zaupanje. Kombinacija naštetega krepi telo in duha!

V lanskem letu so člani DVIC tekmovali v različnih

panogah; pikado, balinanju, kegljanju, streljanju, športnem ribolovu in šahu. Najzlahtnejše medalje so dosegli v strelstvu, kegljanju in ribolovu, celjski člani pa so se uvrstili tudi na tekmovanje za državno prvenstvo invalidov Slovenije, in sicer v pikadu in kegljanju. Celjski člani in članice so se dejansko udeležili vseh tekmovanj, ki jih je razpisala Zveza društev vojnih invalidov Slovenije.

No, letos pa lahko Celjani svoj priljubljeni pikado vadijo in igrajo tudi v omenjenih novih prostorih, namenjenim vadbi in druženju. Da vse poteka, kot je treba, poskrbi referent za šport in rekreacijo DVIC Stanko Markovič, člani pa redno prihajajo v Klub, kot rečejo novemu prostoru, ki je delno tudi opremljen in počasi dobiva prijazno klubsko podobo. Zdaj lahko mirno rečemo, da v Gledališki ulici poleg odgovornega in resnega dela, ki poteka v istem traktu, »pade« tudi kakšen pikado, šah ali pa, kot rečemo po domače, tudi »čvek«.

Vesna Tripkovič, foto: Janja Tajnšek

100-LET CVETKE GREGORIČ

Na božični dan, 25. decembra 2014, je Cvetka Gregorič z Vogrskega praznovala svoj 100. rojstni dan. Njeno, celo stoletje dolgo življenje se je začelo na čudovit dan, a v nič kaj obetavnem letu, ki ga je zaznamoval začetek prve svetovne vojne. Štiri sestre Cvetka (100), Angela (101), Marija (95), Lidija (93) in žal prezgodaj preminuli brat Fortunat (14), so v življenju izkusili marsikaj. Dobro in slabo si je podajalo roko. Druga svetovna vojna ji je mnogo prezgodaj vzela moža ter otrokom očeta. Nato je nepričakovano tragična nezgoda terjala še življenje njenega 18-letnega sina. Vsemu navkljub je ohranila vero v življenje in pozitiven pogled na svet.

Tik pred 100. rojstnim dnevom jo je življenje postavilo pred novo preizkušnjo, ki je ni pričakovala. Z neizmerno

željo po življenju in pozitivno naravnostjo je premagala bolezen in se iz bolnišnice vrnila domov med svoje domače. Letošnji božič je bil zanjo še posebno lep in čudežen. Zelo je hvaležna osebjem šempetrske bolnišnice za trud in prijaznost ter vsem vam, ki ste jo v velikem številu razveselili z obiskom in ji prišli čestitat.

Še vedno iskriava stoletnica se rada pošali, spremlja in komentira tekoče dogodke, dela načrte za prihodnost, rada pa v družini tudi še kaj »pokomandira«.

Recept za tako dolgo življenje? Pravzaprav ga nima. Tudi ona potrjuje rek, da ko se v življenju ena vrata zaprejo, se odprejo druga. A se je treba potruditi in jih videti.

Nives Miljevič

UTRINEK IZ LETOVANJE V TERMAH ČATEŽ

Tri plavanja željne ženske smo se konec februarja odpravile na letovanje v Terme Čatež. Ob našem prihodu je bila ljubka hišica, v kateri smo stanovale, zelo lepo urejena. Večjih nepravilnosti nismo zaznale, nekoliko težav so nam povzročala le vrata kabine za prhanje in del stropa v spalnici, ki je bil plesniv. Teraso smo očistile suhih plevelov in preostanek dopusta uživale le v lepih pomladnih zvončkih. Kuhinja v hiški je dobro

opremljena, vgrajeni so bili vsi potrebni pripomočki, kar nam je omogočalo vsakodnevno kuhanje. Poleg tega so nam družbo na dopustovanju delale prijazne muce, ki so imele v bližini naše hišice urejeno čisto svojo hiško, v kateri so prebivale in nam polepšale kar nekaj trenutkov. Z bivanjem v hišici smo bile zelo zadovoljne, pustile smo jo v enakem stanju, kot smo jo prevzele, našim naslednikom pa želimo prijetno bivanje.

Slavica Mrovlje

NOGO DA DOL, PA GRE GOR

Ivan ni nekaj posebnega, ker se piše Gindiciosi, no, naj roko dvigne tista, ki je že velikokrat slišala za ta priimek. Pa bi bila že vijuga, kako je prišel do njega, vredna nekaj vrstic. Ivan, ki živi v ljubljanskih Fužinah, nikakor nima občutka, da je kakorkoli poseben. Pa vendar, poskusim.

Bil je dan sv. Petra in Pavla, 29. junij 1942, ki ga bo Gindiciosi za vekomaj s seboj nosil. Bila je vojna, »rojstna Iška vas je bila požgana, družina je živela v bližnjem Kotu«, otroci so se šli svoje vragolije, Ivan je našel ročno bombo, paradajzarico, padla mu je iz rok: »Na levi nogi mi je kožo postrgalo do členka, a se je vse zastrupilo, po nekaj dneh so mi jo odrezali.« Nad kolenom, pa ob dva prsta desne roke je bil. Desetega julija je imel, eden šestih otrok v družini, četrti rojstni dan. Pa se, brez noge, »kot otrok nisem čutil hendikepiranega, mama mi je govorila, da sem finfk, spreten«, počel je vse, kar drugi, po svoje, včasih še več. Kolo je vozil, pa jahal, »me je nekoč, privezanega na konja, obrnilo, z glavo sem visel navzdol«, konj mu je v prestrašenem diru nos razbil, ko je skočil čez jarek, se je jermen strgal, Ivan pa je odrešen telebnil po tleh.

Fantič je najprej hodil z običajnimi berglami, nato s podpazušnimi, nato je dobil gusarsko protezo, bilo je leta 1949, osem let pozneje normalno umetno nogo. Zaposlen je bil v Rogu in Astri, v prvem je delal vse, v drugi v elektronskem centru. Pet let se je iz Iške vasi v Ljubljano vozil s kolesom. In nazaj. Živel je običajno življenje, hišo zidal, ko se je zaposlil, je začel plavati, tudi tekrovati.

KO IZVE, DA GRE!

Leta 1984, z zbitimi štirimi križi, je začel hoditi v hribe. Zakaj tako pozno? »Ker nisem vedel, da gre!« Sosedje v

Fužinah, kjer Ivan živi s partnerko, verjetno niti ne opazi, da nima noge, morda, da malo šepa. Večino časa živi s protezo, keglja, balina, strelja z zračnim, nekoč malokalibrskim orožjem. A s hribi je drugače: »Krn odrezane noge je premajhen, v protezi pleše, ni opore, zato je treba umetno nogo sneti in poprijeti za bergle.« Nič lažje od običajnih, ročaja ima prilagojena, sploščena, pa na konici ni gume, bi se po eni, dveh turah izrabila, pa še drsi. Namestil si je posebne jeklene konične nastavke, za najino pot mu jih je »šlosar specialno nabrusil«. O poti pozneje. O aluminijastih berglah še, da so najtežje železne objemke za roke, rad bi lažje, ne vem, morda karbonske opornice. Obstajajo? Bi se dale narediti?

»Moja prva pot je bila na Lisco, kmalu zatem na Kamniško sedlo, vse me je bolelo, roke ožuljene do mehurjev.« A ni obupal, »rad se ukvarjam s športom, a v hribih sem doma«. Ves čas me popravlja, če pretiravam z njegovo drugačnostjo, na vprašanje, v čem se njegovo življenje razlikuje od neinvalidovega, pove: »Jaz se dobro počutim, pa saj ne vem, kako je, če imaš obe nogi.« Bo držalo.

Da ne bi kdo, posmehovaje se, razmišljal, kako Ivan hodi na Rožnik, Golovec, za vrhunec na Šmarno, na sebi prilagojene vzpetinice. Nak, prečesal je slovensko planinsko transverzalo, šla sva se igrice, jaz sem navrgel ime gore, on je odvrnil: »Bil!« Grintovec, Kočna, Skuta, Turska gora po žlebu, a ne po jeklenicah, ampak po šodru, en korak navzgor, metri oddrsavanja dol, težko je bilo, pa Karavanke, pa Julijci, tudi Zahodni, italijanski, najnatančnejši udarec po glavici žeblice pa je gotovo alpinistični vzpon po Slovenski smeri v severni steni Triglava leta 1989. Z legendarnimi gorniki za družbo. Ivan: »Najteže mi je v stenah, tudi na zajlah, kam z berglami, ko potrebujem obe prosti roki.« No, ponavadi v visokogorju pač ni sam. Je bila kdaj nesreča? »Padajo drugi, jaz pa ne.« Nekoč se mu je na Primorskem bergla udrla, »sem naredil kozolec nazaj, hujšega ni bilo«. Posebej doma ne trenira, ne dviguje uteži, »sklec se mi ne ljubi«, vsak dan malo potelovadi, štirikrat na teden je aktiven v društvu civilnih invalidov vojne, športa, če je mogoče, gre dvakrat na teden na Debni vrh nad Zalogram, ob vikendih pa, kam drugam, v hribe. Z litostrojso skupino, »kjer sem maskota«.

KAJ MOČ, TEHNIKA!

Brez gibanja ne bi šlo, pravi, pa takole mi odgovori na zastavljeno dilemo: »Blíže invalidnosti sem s protezo, brez bergel ...« kot z njimi, brez umetnega podaljška – in s takšnim, neinvalidnim Ivanom sva se srečala na Tacenskem, da prekusiva, o čem bosta beseda in švic tekla in pozneje zapis. Seveda sem pričakoval, da jo bova udarila čez Peske, pa me je Gindiciosi zafrknil z Mazijevo, čez Grmado. Sem zazijal, ampak, on že ve. In izbrala sva si dan, res, za vola ubit, dan po nagražnem deževju, uro po raztreščenju zadnjih kapljic sva se že preoblačila blizu gnijoče Kardeljeve vile. Doslej sem mislil, zavidajoč lastniku na svoje oči, da je imel vilo le Kraigher (kateri že?), no, očitno je bil tudi Kardelj kerlc,

oba sta si domeka gotovo krvavo prislužila. No, me je že zaneslo, stoječega na dveh nogah.

Greva, Ivan spredaj, takoj mi, pa ne v izgovor, pove, da ga je zdravje nekaj matralo, pa da v hribih ni bil slabo leto, na Šmarni še nekaj več. Nekoč pa, oh, ogromnokrat, nekega leta 260-krat, vsi ga poznajo: »A Ivan, tisti z eno nogo ...«

Po nekaj minutah me je že tiščalo, da bi mu čestital, pa mu nisem, saj veste, zakaj bi mu, saj je vse normalno. Le omenil sem mu, kako grozno močan mora biti v rokah, pa mi je razložil, da bistvo ni v moči, ampak tehniki hoje. In če je pred najinim vzponom berglaste konice zbrusil, je hribolazniško tehniko z leti izpilil do tančin. Res, izbrala sva dan, megla do kolen (od zgoraj, kajne), skale sluzave, spužvaste, po tleh blato, kaj blato, drek. Se hitro ujameva, da če je drek, ne moreš reči kakec. Ampak okrogli nastavki, ni mi šlo v betico, kako gre čez skale, so se brezhibno zajedali v tla. On v svojem ritmu, jaz plešoč malo pred, malo za njim, fotkam, se oziram za sapo. Da Ivan ravno ne spi, je izdajala le kapljica, ki se je ustavila na konici njegovega nosu, ko je strmoglavila, se je priplazila druga. Da ne naštevam.

Strmina, zdrsljivost, skalni skoki, ni nama bilo mar, bila sva utečen trinog, na vrhu Grmade sva vase vrgla banano, se spustila proti sedlu in se zagnala še v iztečno strmal proti načrtovanki. Megla je bila tako prijazna, da naju ni zapustila niti na vrhu. Tik pod njim je Ivan še za srečo pozvončkljal, in ko sem bil že prepričan, da ne moreva uiti mlekobnemu objemu, se je za nekdanjim zmajarskim vzletiščem naredila luknja, skozi katero sva uzrla kanec Ljubljane. Le za minuto, nato so se kosmi spet sprijeli.

SVOJEPOTNIK

Po čaju, sam sem se nabasal s štrudlom, sem vsaj navzdolno upal na prijetnejšo, zložnejšo pot. Ivan je predlagal čez Kuhinjo. Ja, no, na Šmarni gori sem bil morda 50-krat, 70-krat, čez Kuhinjo le enkrat, se mi je priskutila – očitno ne za vedno, nisva debatirala, Ivan mi je še eno zakuhal.

Če me je navzgor najbolj begalo, kako se bo sohodec lotil skalnih stopnic, kako se bo oprl visoko pred seboj, me je proti nižavi bolj skrbel bergelni oprijem. Brez potrebe,

skrbelo me je lahko le zase. Ivan je šel neslišno, pa saj mu je treba verjeti: »Če imaš dobre berge in dober čevelj, stopiš kot slon!« Sem ter tja, ob zaribanejšem detajlu, mu nisem do pičice sledil, razumel me je in zakoličil: »Jaz grem svoja pota.«

Na katerih ga kakšen kamenček le zažuli, prizna: »Edino preden grem na morju prvič v vodo, vsem na očeh, sem na začetku nesproščen. Ko sem v vodi, je vse v redu.«

Ivan Gindiciosi, pove mi še to, kako je bil njegov ded, s Tržaškega, Vicozi po priimku, pa so na Igu pomodrovali, da tako italijansko se pa ne sme slišati, in so očeta Vicozija poslovenili. Miselno delo so, se strinjamo, opravili, kot se reče.

Brez kakršnegakoli bohotenja, na drugem bregu milovanja, bi si v dnevnik, ako bi ga pisal, tistega dne naznačil: »Z Ivanom na Šmarni gori po Mazijevi. On ima eno nogo, jaz dve. On dve bergli, jaz dve palici. Brez posebnosti, fino sva jo rezala. Bil je grd dan.« Zadnji stavek bi prečrtal in dopisal. »Bil je bogat dan.«

Ivan je šel svojo pot, od nesreče bo kmalu 70 let. A nekje vmes mi je namignil: »Saj zaradi invalidnosti ni bilo hudega, drugače, drugače je bilo v življenju težko ...«

Grega Kališnik, besedilo in fotografije

Objavljeno v: Nedelo, dne 6.11. 2011, str. 24-25

Ponatis članka z dovoljenjem Delo, časopisno in založniško podjetje d.d.

SPOŠTOVANE ČLANICE IN SPOŠTOVANI ČLANI DRUŠTEV,

V uredništvu Naših vezi smo zelo veseli, da s svojimi prispevki sodelujete pri pripravi vašega časopisa. Še več, na uredništvo prejmemo toliko prispevkov, da vseh v enih številki, saj je število strani omejeno, ne moremo objaviti takoj. Prosimo vas za razumevanje in vam obljublamo, da bomo vse prispevke, ki jih zaradi prostorske stiske nismo uspeli uvrstiti v tokratno številko, objavili v prihodnjih številkah časopisa.

Zahvaljujemo se vam za razumevanje in vas vabimo, da še naprej sodelujete z nami in nam posredujete vaše pisne in fotografske izdelke.

Uredništvo Naših vezi

PRVENSTVA ZDVIS V ŠAHU, KEGLJANJU IN STRELJANJU

Zveza društev vojnih invalidov Slovenije je v sodelovanju z društvi vojnih invalidov izvedla tri od šestih panog prvenstva ZDVIS v različnih športnih panogah.

V Murski Soboti je v izvedbi Društva vojnih invalidov Pomurja, 24. januarja 2015, potekalo prvenstvo ZDVIS v pospešenem šahu. Prvenstvo je bilo v hotelu Diana. Tekmovalo se je šest kol po švicarskem sistemu, igralni čas pa je bil 10 minut. Pari so se določili z računalniškim

programom. Na tekmovanju je zmagal Milan Golja s 6 točkami (DVI Gorenjske, Kranj), drugi je bil Viktor Kuhar s 5 točkami (DVI Pomurja, Murska Sobota) in tretji Ernest Gostenčnik s 4 točkami (DVI Maribor). Društvo vojnih invalidov Celje je 21. februarja 2015 organiziralo prvenstvo ZDVIS v kegljanju. Tekmovanje je potekalo na dvanajst-steznem kegljišču v ŠRC Golovec. Tekmovalo se je na 120 in 60 lučajev. Med vojnimi invalidi je zmagal Andrej Rakuš s 517 (DVI Gorenjske, Kranj), drugi je

bil Robert Novak s 499 (DVI Zasavje, Trbovlje) in tretji Vojko Perušek s 472 (DVI Maribor) podrtimi keglji. Med tekmovalci vojnimi invalidi, ki so metali 60 lučajev, je največ kegljev podrl Zdravko Popovič, 212 (DVI za Koroško, Slovenj Gradec), drugi je bil Janez Bobnar s 192 (DVI Gorenjske, Kranj) in tretji Zvonko Kokol s 174 (DVI Ptuj) podrtimi keglji. Med člani društev je bil prvi Slobodan Ristič s 465 podrtimi keglji (DVI Ljubljana), drugi je bil Avgust Žel s 451 (DVI za Koroško, Slovenj Gradec) in tretji Franc Kustec (DVI Pomurja, Murska Sobota) s 446 podrtimi keglji.

Prvenstvo ZDVIS v streljanju je bilo 7. marca 2015 na strelišču Strelske družine Ankarani v Ankaranu. Prvenstvo je izvedel DVI Slovenske Istre, Koper. Tekmovalo se je z 20 in 40 strelji. Med vojnimi invalidi je med 40 strelji zmagal Oton Pok s 369 krogi (DVI za Koroško), drugi je bil Bojan Pušnik s 312 krogi (DVI Celje) in tretji Dušan Schmiedhofer s 301 strelom (DVI za Koroško).

Med vojnimi invalidi je med 20 strelji zmagal Bojan Černjak s 166 krogi (DVI za Koroško, Slovenj Gradec), drugi je bil Žarko Milič s 156 krogi in tretji Zvone Tahirovič s 153 krogi (oba DVI Zasavje). Med drugimi člani je na tekmovalcu s 40 strelji zmagal Darko Šajhar s 348 krogi (DVI za koroško), drugi je bil Blaž Klemenc s 318 krogi (DVI Gorenjske) in tretji Franko Fakin s 263 krogi (DVI Sežana). Med strelci, ki so streljali 20 krogov je bil prvi Franc Štubelj s 171 krogi (DVI Ljubljana), drugi je bil Ivo Mafreda s 162 krogi in tretji Dejan Manfreda s 161 krogi (oba DVI Severne Primorske, Nova Gorica).

V kategoriji SH 20 - streljanje z naslonom je bil prvi Edi Bruderman s 176 krogi (DVI Ljubljana). Med ženskami - drugimi člani je največ krogov zadela Matilda Breznik, 166 krogov (DVI Celje)

Vsa prvenstva ZDVIS so potekala tekoče in brez večjih težav. Udeleženci so bili zadovoljni z izvedbo tekmovanja. Udeležba je bila velika, v kegljanju in streljanju celo nad pričakovanji.

Člani se bodo pomerili še na prvenstvih ZDVIS v ribolovu (15. maja 2015 v izvedbi DVI Gorenjske, Kranj), pikadu (13. junija. 2015 v izvedbi DVI za Koroško, Slovenj Gradec) in balinanju (26. septembra. 2015 v izvedbi DVI Ljubljana). Športne igre vojnih invalidov bodo 18. aprila 2015 v Ljubljani. Za vsa športna tekmovanja se zainteresirani tekmovalci prijavite v svojem matičnem društvu.

16. tradicionalno srečanje vojnih invalidov bo v soboto, 23. 5. 2015, v športni dvorani Osnovne šole Koper.

Za srečanje se prijavite v matičnem društvu.

TERME ČATEŽ - OBVESTILO ČLANOM DVI MARIBOR

V našem biltenu, ki ste ga člani društva po pošti prejeli že pred iztekom lanskega leta, kakor tudi v decembrski številki Naših vezi ste bili seznanjeni z novostjo uporabe apartmajske hiške v Čatežu po zelo dostopnih cenah, ki vključujejo kopalne karte v termalnem kopališču za vse uporabnike apartmaja v izbranem terminu. Izkoriščenost enote je bila kljub zimskim mesecem kar dobra, saj je bila zasedena več kot polovica prostih terminov. To je dobro izhodišče za načrtovanje prihodnje terminske razporeditve in spodbuda, da na ta način omogočimo vojnimi invalidom vključevanje v enega od šestih posebnih socialnih programov, katerega namen je ohranjanje zdravja. V Sloveniji je 15 društev vojnih invalidov z različno obsežnim članstvom. Pozitivno se mi zdi, da so nekatera društva, ki so pravočasno ugotovila, da vseh njim dodeljenih terminov

ne bodo mogla zapolniti, te, preko zveze, dala na voljo drugim društvom.

Tudi v našem društvu ste pokazali interes za najem hiške v okviru naših določenih terminov. Ker pa se pojavljajo neizkoriščeni termini drugih društev, vas pozivamo, da se vsi, ki ste zainteresirani za letovanje na Čatežu, prijavite na društvu. Sestavili bomo seznam in vas obveščali o prostih terminih. Vabljeni ste, da se v čim večji meri odzovete in se prijavite, ne glede na to, če se kasneje okoliščine spremenijo in boste morali svojo prijavo preklicati, saj bo v tem primeru vaš termin izkoristil nekdo drug.

Cena najema apartmaja s kopalnimi kartami je 25 evrov na dan. Po Pravilniku o merilih za sofinanciranje programov v DVI Maribor imajo naši člani glede na status še dodatne ugodnosti. Vse informacije dobite ob prijavi v tajništvu društva.

IZVAJANJE PROGRAMA ZA OHRANJEVANJE ZDRAVJA PRI ZDCIVS V LETU 2015 (NOV PRAVILNIK)

Z željo, da bi uresničili namene in cilje pri organiziranju in izvajanju programa za aktivno ohranjevanje zdravja v enotah zveze ter v nekaterih naravnih in klimatskih zdraviliščih, vam v nadaljevanju posredujemo nekaj novosti, operativnih informacij in navodil, ki se nanašajo na enotno izvajanje Pravilnika o izvajanju programa za ohranjevanje zdravja pri ZDCIVS. S tem želimo spodbuditi tudi vse tiste, ki programa do zdaj niste koristili, pa tudi vaše znance in prijatelje.

a.) Splošno

Program je namenjen CIV za ohranjanje telesnega, duševnega in socialnega zdravja, preprečevanju socialne izključenosti ter obnovitvi psihofizičnih sposobnosti; da bi lažje zadovoljevali potrebe osebnega, družinskega in družabnega življenja v okolju, kjer živite in delujete.

b.) Zveza ima za izvajanje Programa v lasti naslednje kapacitete:

- Hiška v Moravskih Toplicah (Prekmurska vas):*
za 4 osebe, vključno s kartami za koriščenje notranjih in zunanjih bazenov s termalno vodo in številnimi možnostmi za izvajanje vodnih terapij v kompleksu Terme3000 in v Hotelu Termal. Na voljo sta tudi 2 zelo topla naftna vrelca v notranjem in zunanjem bazenu. Lepa ravninska okolica, z možnostjo za krajše in daljše sprehode ali kolesarjenje. Hiška je odprta vse leto.
- Dve zidani hišici v Kampu v Čateških Toplicah:*
Vsaka za 4 osebe, vključno s kartami za koriščenje notranjih in obsežnih zunanjih bazenov, s številnimi možnostmi za vodne aktivnosti in vodne terapije. Vse s termalno vodo. Odprto vse leto.
- Apartma v Nerezinah na Malem Lošinju:*
Za 4 osebe. Nahaja se v neposredni bližini morja, obdan z zelenjem in borovci, z dovolj sence. Ima lahek dostop do lepe naravne plaže, voda je čista in običajno topla.
- Stanovanje v Červarju v Istri:*
Za 5 oseb. Tu je potrebna nekaj minutna hoja do morja, tako, da se do plaže in nazaj ravno malo sprehodimo. Plaža je dostopna, voda pa čista in običajno topla.
- Mobilna hiška v kampu Adria v Ankaranu:*
Za 5 oseb, vključno s kopalnimi kartami za bazen z morskovo vodo – zunanji bazen. Zelo lepo urejen kamp, bližina morja, dovolj sence.
- Hotel Fiesa, Fiesa:*
Hotel Fiesa je bil letos prenovljen in posodobljen, ima nove kopalnice in nova vrata v sobe. Pri zvezi imamo na voljo za uporabo 3 sobe: 2 dvoposteljni in eno troposteljno. Sobe so klimatizirane, z balkonom. V ponudbo je vključena prehrana – polpenzion. Hotel stoji tik ob morju, v prijetnem zalivu s čisto vodo in ima lahek dostop do plaže.
- Apartmaji Korensko sedlo:*

Na Korenskem sedlu, v bližini Kranjske Gore, tik ob meji z Avstrijo (Dom pri Mejašu), so na voljo 4 apartmaji s po 4 ležišči in eden s 5 ležišči. Okolje doma ponuja številne možnosti za zdravju koristne aktivnosti. V domu sta na voljo fitnes in savna, na dvorišču pa vrtno kegljišče. V okolici so pozimi na voljo številne možnosti za smučanje, tek na smučeh in drsanje. V ostalih letnih časih pa so lepe možnosti za krajše ali daljše pohode v okoliške hribe in gore; v bližini lahko obiščemo doline pod Triglavom, Vrata, Krmo in Tamar, seveda tudi znamenito Planico. Kadar je sezona gob, so v bližini lahko dostopni in bogati tereni za nabiranje gob. Dom je odprt vse leto.

Kapacitete ob morju so odprte v času predsezone, sezone in posezone, vendar je od primera do primera nekoliko različno. Zveza nudi našete kapacitete po zelo ugodnih cenah, po prioriteten vrstnem redu, ki je našet v 3. členu Pravilnika; in sicer:

A.) CIV

B.) Drugim uporabnikom:

- Svojem upravičencem iz točke A, ki niso ožji družinski člani
- Vdovam/vdovcem po umrlem CIV
- Izrednim članom društev CIV
- Delavcem in upokojevcem Zveze in društev z ožjimi družinskimi člani
- Zunanjim sodelavcem Zveze, ki imajo z Zvezo ali društvom sklenjeno ustrezno pogodbo

C.) Drugi invalidi:

- članom drugih invalidskih organizacij iz RS,
 - članom Zvez civilnih invalidov vojn iz tujine
- častnim in podpornim članom

D.) Vsem ostalim do zapolnitve prostih mest

c.) Da omogočimo izvajanje ohranjanja in izboljšanja zdravja tudi tistim našim invalidom, ki zaradi zdravstvenega stanja potrebujejo dodatno ali posebno obravnavo, del sredstev za izvajanje programa za ohranjevanje zdravja pri zvezi namenjamo tudi sofinanciranju za izvajanje zdravstvenih terapij. Večkrat je izvajanje terapij bolj učinkovito, če je uporabnik hkrati tudi nameščen v naravnem ali klimatskem zdravilišču, zato je zveza sklenila posebne pogodbe za naravnimi zdravilišči: Terme Zreče, Zdravilišče Laško, Terme Krka za zdravilišča Šmarješke Toplice, Dolenjske Toplice in Strunjan. Podoben dogovor bomo v kratkem sklenili tudi s Termami Olimia v Atomskih Toplicah. Na ta način zdravilišča zagotavljajo nekoliko nižjo ceno od običajne za namestitev naših invalidov. Prijave in koordiniranje razporejanja za koriščenja vseh navedenih možnosti, sprejema in ureja služba zveze. Vse podrobne informacije v zvezi s koriščenjem programa in glede prijav, lahko dobite pri vaših društvih CIV in na zvezi, pri gospe Andreji Rožič.

Telefon: 01/ 56 53 802 in 041/ 731 629.

NAGRADNA KRIŽANKA

AVTOR; MATJAŽ HLADNIK	LJUBKO IME ZA STRICA, STRICEK	MINERAL PRAVILNE ZGRADBE IN RAVNIH PLOSKEV	MANJŠI LIST, LISTEK	SLABA ŠOLSKA OCENA	CARL ORFF	RIMSKI BOG LJUBEZNI	GESLO	TV VODI- TELJICA GIROTTO	BODLJAJ, ZBODLJAJ	VRSTA ŽITARICE	KRAJ PRI KOČEVJU	IZRAZ ZA SIROTO, SIROTEJ	IZDELO- VALEC TKANINE NA STATVAH
TELOVAD. ELEMENT, DVIG TRUPA NA ROKAH							DOBROTA						
TRICLENIK V MATE- MATIKI							ŽANDAR OKROGLA BAKTERIJA						
RISOVA SAMICA					SPOJINA S KISIKOM VOLNENA ODEJA, KOC					DOBA, VEK NAŠ REŽISER (MITJA)			
JADRAN- SKI OTOK				KRATAČA OB VODI ŽIVEČA VITKA ROPARICA					PROSTOR ZA ŽIVINO JUŽNOAM. DOMAČA ŽIVAL				
BERILO						BALKAN. DVOREC, PALAČA STAR SLOVAN					4. IN 6. ČRKA PODOBA V SPOMINU		
MANJŠA KAČA						GORA V JULIJCIH (2645 M) TRAFIKA							
OTTO LOEWI			PREBI- VALKA DANSKE LED NA DREVJU					TEKSTILNI IZDELEK ZA PRE- KRIVANJE MIZE				PREPROST LESEN NIZEK PANJ	LEKARNA
POMOČ: ADSTRAT, KONAK, KRANJČIČ, OKOL	ORIS, OČRT	IVICA RAČAN ZELENJAVA NA PIZZI			HIŠNI IZZIDEK PROSTOR ZA PILOTA			PEVKA HORVAT PRED- JAMSKI VITEZ					
NAJBOLJŠI ŠPORTNIK						OGRAJA OKROG VODNJAKA GL. MESTO AVSTRIJE				ORODJE ŽANJIC TRMO- GLAVEC			
RDEČ KRAŠKI GRM				PRVINE SOSEDNJE- GA JEZIKA V DANEM JEZIKU							ADAM OPEL VODNA RASTLINA		
VZDEVEK DWIGHTA EISEN- HOWERJA				KNJIGA (STAR.) MIK, PRI- VLAČNOST					PISEC IZ PREMA (GVIDO) GRAFIK JUSTIN				
KAREL OŠTIR			VOJAŠKA STOPNJA MELANIE GRIFFITH				VEČJI DEL ZEMELJSKE POVRŠINE HALIDE ADIVAR						
ZBORNIK, LETOPIŠ								PESNIK ELEGIJ					
OGRAJA, ZAGRADA								ŽENSKA Z MOŠKIMI LASTNO- STMI					

Rešitev križanke pošljite na: **ZDVIS, Uredništvo Naših Vezi, Hacquetova 4, 1000 Ljubljana.**

Med prispelimi pravilnimi rešitvami bomo izžrebali tri nagrajence.

Nagrajenci iz prejšnje številke:

1. **Lunja VIHAR**, Topniška 28, 1000 Ljubljana
2. **Franc Škrubej st.**, Hladilniška 3, 1129 Zalog
3. **Vera Tončič**, Knezova 96, 8000 Novo mesto